

Naša vojska je vse ljudstvo

Od prvih partizanskih skupin, odredov in brigad pa do konca vojne je za našo vojsko značilno dejstvo, da je bila res prava ljudska vojska. To pa ne le zato, ker se je pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije, zaščitnice pravic delovnega ljudstva, borila za nacionalno osvoboditev jugoslovanskih narodov proti fašistično-nacističnim okupatorjem, za novo ljudsko oblast in za pravičnejšo družbeno ureditev, temveč tudi zato, ker je v tem boju skupno z njo — v tej ali drugačni obliki — sodelovalo vse prebivalstvo. — V tem je vsa skrivnost njene rasti in naglega razvoja navzlic ogromni sovražnikovi številčni in tehnični premoči. Ta naš osvobodilni boj pa je hkrati tudi dokaz, da je taka ljudska vojska nepremagljiva

Besede in dejanja

Udeležinke NOB

Okoli dva milijona žensk Jugoslavije je sodelovalo v raznih akcijah pomoči narodnoosvobodilnemu gibanju od 1941 do 1945. Več sto tisoč žensk se je borilo z orožjem v roki, 25.000 jih je padlo, 40.000 jih je bilo ranjenih, a 3000 jih je popolnih invalidov. Med vojno je bilo 2000 žensk oficirjev JLA, a prav toliko jih nosi partizansko spomeniško funkcijo. Sedeset žensk je odlikovanih z redom narodnega heroja.

Politika — 7. XII. 1967

Usoda človeka, ki je odšel s prizorišča...

Birokratsko malomeščanska miselnost z lahkoto pozablja na človeka ne glede na njegov prispevek družbi. Ta miselnost ceni oblast. Kdor jo izgubi, velja za človeka, ki je odšel s prizorišča. Birokrat in malomeščan obožujeta funkcijo. Zanj revolucionarna minulosť nima vrednosti. Kako naj drugače pojasnimo to, da izrivamo človeka iz javnega življenja, brž ko odloži določeno funkcijo, čeprav smo ga dotlej vsi spoštovali. Tako človeško aktivnost naglo pretregamo in po nepotrebnem povzročamo bolest in žalitev.

Komunist — 8. XII. 1967

Minus v gradnji stanovanj

Dokaj prepričljivo težo stanovanjske problematike v SR Sloveniji kaže podatek, da v tem letu število porok naglo narašča in da se potemtakem stanovanjski primanjkljaj ustrezno veča. Medtem ko je znašal stanovanjski primanjkljaj leta 1963 približno 31.000 stanovanj, se bo letos povzpela na 49.000!

Ljubljanski dnevnik — 11. XII. 1967

Priljubljeni antibiotiki

Iz Skopja je slišati apel medicinskega strokovnjaka dr. Rista Brezjanina, da je treba nekaj ukreniti za znižanje uporabe antibiotikov, ker se pravzaprav niti ne ve, kakšne porazne posledice lahko povzroči sedanja poraba. Podatek, da je med skupno porabo zdravil 58 odstotkov antibiotikov in da znaša evropsko povprečje 14 odstotkov, pove, da bi pameten in bolj kritičen odnos do teh zdravil pripomogel tudi k znatnemu prihranku gmočnih sredstev (po kalkulaciji dr. Brezjanina okoli 20 milijonov N-din letno).

Ekonomski politika — 9. XII. 1967

Število nezaposlenih žensk

V primerjavi z letom 1965 je danes 43 odstotkov več nezaposlenih žensk s fakultetno izobrazbo, 81 odstotkov več s srednjo šolo in 28 odstotkov več kvalificiranih in visokokvalificiranih delavk.

Borba — 12. XII. 1967

Napredek v proizvodnji

Tako bodo napravile pomemben razvojni korak steklarne, ki računajo v tem obdobju na 71-odstotno povečanje proizvodnje. Proizvodnja keramike in elektroporcelana bodo do 1970. leta povečali za 113 odstotkov. Medtem ko je znašala recimo lani proizvodnja grafičnih loncev 200 ton, jih bodo, kot programirajo, čez 3 leta izdelali 750 ton. Proizvodnja izolatorjev in ostalega elektroporcelana bo narasla za 163 odstotkov; v Rušah računajo na dva in polkratno povečanje proizvodnje abrazivnega materiala, korunda in silicijevga karbida; investicije pa bodo prinesle tudi dvakratno povečanje proizvodnje miner. volne in 80-odstotno povečanje proizvodnje azbestnih izdelkov.

Delo — 13. XII. 1967

Drag prevoz otrok v šolo

Ze tako skromno materialno osnovo kočevskega šolstva bremenijo še dejstva, da je območje občine zelo obsežno, da so posamezni predeli redko naseljeni in da reorganizacija šolstva terjaja prevoz številnih otrok do osemletk. Za te prevoze pa je letno treba odmeriti 33 milijonov S-dinarjev.

Delavska enotnost — 9. XII. 1967

Nenamenska poraba denarja za graditev stanovanj

Desetmesečni rezultati potrjujejo, da bo letos zgrajenih manj stanovanj kot lani. Šele znanstvena analiza bo pokazala, kje so pravi vzroki stanovanjske krize. Toda nekateri trdijo, da banke vse bolj in vse pogosteje vlagajo denar, namenjen za graditev stanovanj, v kratkoročne kredite gospodarstvu. Te kredite dajejo po 10-odstotni obrestni meri, a krediti za graditev stanovanj so dolgoročni in prinašajo samo dva odstotka obresti.

Borba — 9. XII. 1967

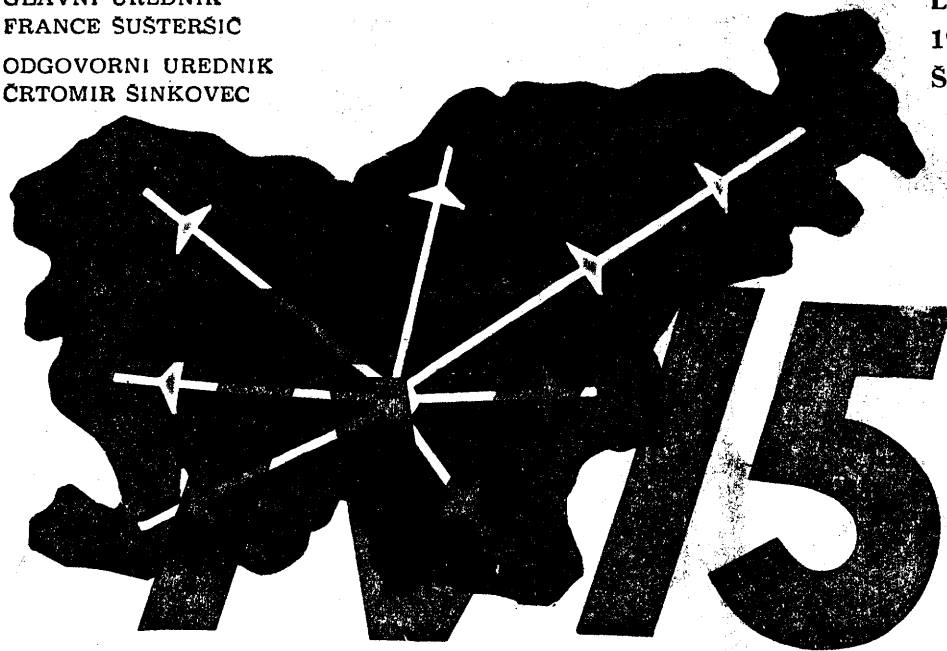
Zdravila in profit

Strokovnjaki poudarjajo zlasti dejstvo, da je poraba zdravil odvisna od zdravnikov in podobnih subjektov, ne pa od porabnikov, zato ti ne morejo vplivati na formiranje cen in porabe, kar vodi v ekstenzivnost, ki se po vsem svetu izraža v tem, da je profita stopnja pri prodaji zdravil najvišja. Od tod tudi pojav, da povsod v svetu zastružujejo nadzor nad prometom zdravil, cenami zdravil itd.

Delo — 12. XII. 1967

Orla
najboljša ta hip!

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUŠTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
ČRTOMIR SINKOVEC

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Nekatere značilnosti družbene skrbi za borce NOV v Sloveniji

PROBLEME materialnega položaja borcev NOV naša skupnost že nekaj let po vojni ureja z večjo ali manjšo učinkovitostjo v posameznih razdobjih.

Nujnost družbene intervencije se je pokazala glede na vidno zaostajanje precejšnjega števila borcev NOV v njihovem razvoju (zaradi prestanih medvojnih in povojnih naporov, vidno poslabšanje zdravstvenega stanja itd.), kar je močno vplivalo na nazadovanje njihovega materialnega položaja.

O urejanju teh preostalih problemov slabega socialnega položaja borcev NOV so že v letu 1965 razpravljali poleg Zveze združenj borcev NOV tudi izvršni odbor glavnega odbora SZDL, izvršni komite ZKS, izvršni svet in skupščina SR Slovenije ter s svojimi stališči in priporočili opozorili občinske skupščine, da je urejanje materialnih in vseh življenjskih vprašanj borcev NOV dolžnost celotne družbene skupnosti.

Zvezni predpisi, zlasti novi pokojninski zakon, zakon o vojaških vojnih invalidih, zakon o nosilcih »partizanske spomenice 1941« in zvezni zakon o posebnem dodatku za borce so sicer ugodno rešili nekatere najbolj akutne probleme borcev NOV. Ugotovljena pa je bila potreba tudi po dodatnih republiških predpisih, ki naj urejajo spremenjeni materialni položaj borcev NOV v Sloveniji.

Na pobudo republiškega odbora ZZB NOV Slovenije in ob podpori pristojnih političnih činiteljev sta izvršni svet in skupščina SRS sprejela nekatere republiške zakonske predpise, in sicer:

— zakon o posebnem dodatku za zaposlene udeležence NOV;

— zakon o zdravstvenem varstvu kmetov borcev NOV;

— skupščina SRS je sprejela posebno priporočilo, s katerim priporoča, da se občinske skupščine zavzamejo za čimbolj učinkovito reševanje vseh odprtih materialnih vprašanj borcev NOV;

— posebne odloke o podeljevanju priznanj in — družbenih pomoči borcem NOV pa so sprejele vse občinske skupščine.

Na podlagi teh dopolnilnih republiških zakonskih predpisov se materialni položaj borcev NOV v Sloveniji nekoliko hitreje zboljšuje, potrebno pa je ta sistem družbene skrbi še razviti in izpopolniti.

Temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju obravnava in v posebnem poglavju ureja pravice udeležencev NOV. Na osnovi tega zakona je bilo upokojenih v Sloveniji 15.776 udeležencev NOV (pred 9. 9. 1943), njihova pokojnina pa je bila prevedena na podlagi predpisov o dodatku za zaposlene udeležence NOV v letu 1965.

Višina prevedenih pokojnin je znašala:

	N-din
— za nosilce spomenice 1941	590,00
— za borce iz leta 1941	501,00
— za borce iz leta 1942	485,00
— za borce pred 9. 9. 1943	437,00

Na podlagi kasnejših valorizacij se je višina sedanjih po-

Datum povečanja pokojnin	Spomeničar 100 % osnova	Borec NOV 1941 85 % od osnove	Borec NOV 1942 85 % od osnove	Borec NOV 1943 85 % od osnove
1. 1. 1965	59.000	50.150	48.535	43.690
1. 8. 1965	69.620	59.678	57.757	52.428
1. 1. 1966	75.398	64.631	62.551	56.780
1. 1. 1967	80.676	69.153	66.930	60.755

kojnin borcev NOV dvignila na naslednje zneske:

	N-din
— nosilec partizanske spomenice 1941	806,00
— borci NOV iz leta 1941	691,00
— borci NOV iz leta 1942	669,00
— borci pred 9. sept. 1943	607,00

Največja pomanjkljivost dosežanega sistema varstva borcev NOV je prav gotovo nenehno zaostajanje v materialnem položaju tistih borcev, ki so upokojeni in je njihova življenjska raven odvisna izključno od ustrezne valorizacije in prevedbe pokojnin. To zaostajanje višine pokojnin borcev NOV, pri katerih je upoštevan borčevski dodatek. (Glej tabelo.)

Ker pa so pokojnine določene na temelju osebnega dohodka za udeležence NOV, leta pa se vsako leto spreminja, vedno občutnejše zaostaja višina pokojnine tistih borcev, ki so bili prej upokojeni, valorizacija pokojnine pa jih vedno bolj izenaka z upokojenimi z nizkimi dohodki.

Po odloku izvršnega sveta skupščine SRS o višini osnove za dodatek za borce v letu 1967 je osnova dvignjena na 920,00 N-din. Osební dohodki zaposle-

nih borcev so se s tem letos povečali in bodo na tej osnovi pokojnine tistih, ki gredo v letu 1967 v pokoj, dosežene v zgoraj navedenih zneskih.

Borci, ki bodo upokojeni na dan 31. 12. 1967, če so dobivali dodatek za borce, pa bodo imeli takole pokojnino:

spomeničar 100 odstotkov	92.000 (V Kosmetu je na tem mestu upokojen borec NOV 1941 dobil 85 odstotkov — 71.604 borec NOV 1942 85 odstotkov 69.746 borec NOV 1943 85 odstotkov 63.534
--------------------------	---

Vsi borci pa ne prejemaajo pokojnin v zgoraj navedenih zneskih. Potrebno bi zato bilo

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vsestranska podpora borcem za svobodo Vietnamu!

Te dni se fronta za nacionalno osvoboditev Južnega Vietnamu spominja 7-letnice svojega obstoja. Pri tem gotovo ne gre za bučno praznovanje in slavnostne proslave, marveč za neizprosni boj za nacionalno svobodo in za neodvisnost.

Ameriška agresivna vojna se v Vietnamu nadaljuje z nezmanjšano grozovitostjo. Johnsonova vlada povečuje kontingente ameriške vojske, ki v bojih s svobodoljubnim vietnamskim ljudstvom uporabljajo vedno hujša uničevalna sredstva. Ameriški imperialisti sicer govore o miru, a njihov pritisk z oboroženo silo se še stopnjuje.

Pod vodstvom svoje osvobodilne fronte se vietnamsko ljudstvo junsko bori proti agresorju in domačim izdajalcem. Odpor je vse močnejši in uspešnejši. Žrtve vietnamskih borcev za svobodo so izredno velike, a vse

to le stopnjuje njihovo junštvo.

Da bi tudi naše narode opozorili na vsa ta dejstva, je Jugoslovanski koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije sklenil v dneh od 13. do 20. decembra organizirati teden solidarnosti z bojem vietnamskega ljudstva. V večini občin že obstajajo občinski koordinacijski odbori, ki v tem tednu skrbijo za primerne prireditve. Ne gre pri tem samo za razobežanje plakatov in drugega propagandnega gradiva, marveč za manifestiranje razpoloženja javnosti in prebivalcev naše dežele do boja viet-

namskega ljudstva in izraz solidarnosti z njim. Gre za vsestransko moralno in politično podporo in tudi za široko gnotno pomoč vietnamskemu ljudstvu v njegovem pravičnem boju.

Ves miroljubni svet podpira osvobodilno borbo vietnamskega ljudstva, od vsehposvoda mu prihajajo spodbude in pomoč za zmagovit zaključek borbe, za samoodločbo, neodvisnost in svobodo.

Tudi pri nas prihaja te dni vse to do izraza v tisku, radiu, televiziji, predavanjih. Že v preteklih letih je slovensko ljudstvo, ki je samo okusilo tegobe okupacije in osvobodilne vojne, z velikim razumevanjem podpiralo borce v Vietnamu. Zbiralo je denarna sredstva in mnogi so darovali kri. Namen tedna solidarnosti z bojem vietnamskega ljudstva pa je, vsa ta prizadevanja in vse dosežanje uspehe še povečati in vsa dejstva koordinacijskih odborov razširiti in pridobiti zanje čim več sodelavcev. Pri vsem tem naj nas vodi načelo:

Solidarnost z vietnamskim ljudstvom pomeni solidarnost z borci za mir, svobodo in enakopravnost med narodi.

V. M.

ZBZ NOV južnovietnamski osvobodilni fronti. — Zvezni odbor ZBZ NOV Jugoslavije je frontu za nacionalno osvoboditev Južnega Vietnama poslal pismo, v katerem poudarja odločenost pri podpori junaškega boja za obrambo pravic vietnamskega ljudstva do življenja in svobode ter ostro obsodbo ameriške agresije v Vietnamu. Pismo navaja, da bo zvezni odbor ZBZ vietnamskim borcev vedno stal ob strani.

Delavski posvet v Torinu. — KP Italije je v Torinu priredila nacionalno konferenco delavcev komunistov, ki je bila posvečena položaju italijanskega delavstva v zvezi z nalogami sindikalnega in političnega boja. Konferenca je med drugim ugotovila, da temelji sedanji gospodarski razvoj dežele na nizkih mezdah delavcev. Po običajnih navedbah je v Italiji milijon ljudi brez dela.

Nasprotni udar v Grčiji. — Sedem mesecev potem, ko je na oblast z državnim udarom aprila letos prišla vojaška junta, je Grčija doživela protitudar, ki ga je odlič grški kralj Konstantin. Protitudar ni uspel, kralj je v tujini, novi premier pa je polkovnik Papadopoulos. Nova vlada dovoljuje kralju, da se vrne v domovino. Atenska vojaška junta silj državo v vse hušjo krizo.

Dogodki tedna

Neuspel državni udar v Alžiru. — Alžirski predsednik Bumedien je sporočil, da je minuli četrtek prišlo v Alžir do vojaškega udara, ki pa je bil hitro zadušjen. Bumedien je osebno prevzel poveljstvo nad vojsko in odstavil načelnika generalnega štaba polkovnika Zbirija, vodjo upora. Kakor navaja alžirska agencija, se je okrog Zbirija zbrala skupina pustolovcev, med njimi tudi več njegovih sorodnikov.

Nobelove nagrade za leto 1967. — Švedski kralj Gustav je v Stockholmu izročil Nobelove nagrade za leto 1967 naslednjim nagradencem: Hansu A. Betheju — ZDA — za fiziko, Manfredu Eigenu — ZR Nemčija — za kemijo, Ronaldu Norrishu — Anglija — za kemijo, Georgeu Porterju — Anglija — za kemijo, Ragnarju Granitu — Švedska — za medicino, Haldanu K. Hartlinu — ZDA — za medicino, Georgeu Waldu — ZDA — za medicino in Miguelu A. Asturiasu — Gvatemala — za literaturo.

Ulbricht v Moskvi. — V Moskvi je bila vladna delegacija NDR pod vodstvom Walterja Ulbrichta, ki se je pogovarjala z Brežnjevom, Mazurovom, Bajbakovom in drugimi vodilnimi sovjetskimi funkcionarji. Pogovori so se nanašali na partijska, splošno nemška in gospodarska vprašanja. Po obisku je Ulbricht izjavil, da so bili pogovori zelo pomembni za razvoj bratskih odnosov med NDR in Sovjetsko zvezo.

Posvetovanje NATO v Parizu. — V Bruslju so tri dni zasedali obrambni in zunanji ministri držav, ki so članice vojaškega pakta NATO. Med drugim so ugotovili, da odbor organizacije za atomske probleme in skupine za atomsko planiranje ustvarjajo možnosti za tesnejše sodelovanje neatomskih držav atlantske zveze z atomskim planiranjem v njej. Razpravljali so tudi o pomorskih silah NATO na Atlantiku.

Jemen: uspeh rojalistov. — Jemenski republikanski voditelji pravijo, da je propadel poskus rojalistov, da bi zavzeli Sano, glavno mesto, s tem pa so propadli tudi poskusi, da bi vrgli revolucionarni režim v deželi. Po petih letih so egiptovske čete zapustile Jemen. Neodvisno državo Južni Jemen so na zasedanju v Kairu sprejeli v arabsko ligo, kar bo tudi prispevalo k zgleditvi mnogih nesoglasij.

Sestanek šefov afriških držav. — V Kampali so se sešli voditelji držav Vzhodne in Centralne Afrike, in razpravljali o problemih gospodarskega sodelovanja in varnosti držav Vzhodne in Centralne Afrike. Sestanka so se udeležili tudi Haile Selasie, Mobutu, Obote, Kenyatta, Kuanda in zunanja ministra Konga in Burundija. Na zaprtih sejah so podrobneje obravnavali razna vprašanja.

ZAR postavlja pogoje o Sueskem prekopu. — Predsednik vlade ZAR El Zajat je izjavil, da evakuacija izraelskih čet s celotnega egiptovskega ozemlja predstavlja nujen pogoj za ponovno odprtje Sueskega prekopa. Če bi prekop ponovno odprl, bi se promet po njem odvijal kakor pred 5. junijem letos, plovba izraelskih ladij po prekopu pa je drugo vprašanje, je dejal El Zajat.

Z raketami nad Hanoi. — Ameriška letala napadajo Hanoi z raketami, šrapnelskimi in tempiranimi bombami; bombardirajo najgostejše naseljene mestne četrti kakor tudi predmestja. Z vietnamskih bojišč poročajo o srditih spopadih severovzhodno od Saigona. Gverilci so napadli z avtomatskim orožjem; ameriškim pešcem so morali priti na pomoč s topništvom, letali in helikopterji.

Kitajska ponuja pomoč Kambodži. — Kitajska je ponudila vojaško pomoč Kambodži: poslala bi ji šolska, transportna in lovka letala, patrolne ladje in strelivo. Kitajska je ponudila Kambodži pomoč v času, ko ZDA pritiskajo nanjo in jo razglasaajo za zaklonišče južnovietnamskih upornikov. Kambodža se je kitajski vladji zahvalila za ponujeno pomoč, izrazila pa je zahvalo tudi socialističnim državam, ki so na njeni strani.

Poziv OZN za pomoč arabskim beguncem. — Posebni politični komite generalne skupščine je pozval vse vlade in druge organizacije, naj kolikor je največ v njihovi moči pomagajo arabskim beguncem. Odbor je ugotovil, da so prispevki še vedno nezadostni. Odbor je tudi sprejel načrt resolucije, ki predlaga generalnemu sekretarju OZN, naj sprejme ustrezne ukrepe za zaščito pravic Arabcev v Izraelu.

Državni udar v Dahomeju. — V nedeljo zjutraj je neka padalska enota obkrožila vilo generala Sogloja, predsednika republike, in druge strateške točke v glavnem mestu Cotonouju. Pučisti izjavljajo, da so oblast prevzeli zato, ker je Soglojev režim zanemarjal svoje dolžnosti. Vojaško junto sestavljajo mladi oficirji, ki pravijo, da bodo spoštovali mednarodne sporazume, katere je Dahomej podpisal.

Večji izdatki za boj proti gverili. — Na sestanku Sveta za obrambo Srednje Amerike, na katerem so sodelovali vojaški predstavniki Gvatemale, Nikaragve, Hondurasa, Salvadora in Paname, so sklenili, da bodo povečali izdatke za vojsko, da bi se lahko učinkovito spoprijemali z nevarnostjo gverilskih gibanj. Na sestanku sta bila tudi predstavnika ameriške vojske.

ZIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

ZAKAJ SLABA UDELEŽBA?

V petek, 8. decembra, so imeli redno letno skupščino člani ZROP Jesenice. Od 504 članov, če upoštevamo tudi tiste, ki so bili upravičeno odsotni, se jih je udeležilo skupščine le 54. V uvodnem govoru je predsednik poudaril tudi to, da so Jesenice tik ob meji in da bi zato člani morali kazati več prizadevnosti pri svojem izpolnjevanju.

Odbor ZROP je imel v pretekli mandadni dobi 9 sej s 50-odstotno udeležbo. Predavanj se je tudi udeležilo le 13 odstotkov, orientacijskega pohoda pa samo 10 odstotkov članov. Tudi članarine niso vsi plačali.

Načelnik oddelka za narodno obrambo občinske skupščine je povedal, da je v letošnjem šolskem letu strokovno izpolnjevanje obvezno za vse rezervne oficirje in podoficirje. V bodoče bodo vse neopravičene izostanke disciplinsko kaznovali. Razen tega bodo upoštevali udeležbo na vajah, testiranjem in drugo delo v ZROP kot vojaško vajo.

Nihče od članov ZROP ni toliko zaposlen, da ne bi mogel na leto

ORA
najboljša ta hip!

žrtvovati vsaj 6 ur za vojaško izpolnjevanje, zato je toliko bolj žalostno, da se skupščine ni udeležil nihče izmed tehnične ali prosvetne inteligence. Morda so prepričani, da že vse znajo, ali pa jim je celo pod castjo sedeti skupaj z manj izobraženimi v isti klopi?

Nekdo je predlagal, da bi se praktično udeležbo razporedili z orožjem, toda pri tem je prišlo na dan, kako je pred leti vozil v Kranj skoraj prazen avtobus. Nekdo pa je predlagal, da bi zaradi bližnje meje organizirali na Jesenicah obrambno

priljubljenost kot v Švici, to je, da bi vsak član imel doma uniformo in orožje.

Nazadnje so izvolili nov upravni in nadzorni odbor ter delegate za

občinsko skupščino. Novoizvoljenemu odboru želimo, da bi delal uspešneje kot stari in predvsem ob večji podpori članstva.

Karel Zorko

Obiskali so nas borci s Kalnika

Čas krepi stare vezi, bi lahko rekli za borce slovenske in hrvaške krvi, ki so se skupaj borili na prijaznem zelenem Kalniku. Borci iz Velikega Pogarja in okoliških vasi so bili za 29. november gostje mariborskih borcev, in sicer na terenu Jožice Flander. Na tem terenu je precej borcev, ki jih je vojna vihra zanesla iz ožje domovine na Hrvaško in so tam našli prijatelje med kalniške partizane. Zato ta teren še posebno goji prisrčne stike s kalniškimi tovariši.

Po prisrčnem sprejemu v Mariboru so tovariši s Kalnika položili venec pred spomenikom talcev, si ogledali muzej NO in z zanimanjem prisluhnili zgodbam o junaškem Pohorskem bataljonu, o mučenju naših ljudi v sodnijskih in drugih zaporih, o množičnem pokopališču talcev v Gradcu itd.

Popoldne so se ob obloženih mizi znova razpredli pogovori, zadonela je partizanska pesem, hrvaška in naša, borci so živahno obujali spomine. Med gosti

so bile tudi tiste dobre partijske matere, ki so se za vselej zalegle v srca kalniških partizanov. Najstarejša med njimi, dvaindesetletna Maika — pravnica — je slovenskemu partizanu je odrezala kruha, kakor bi ga odrezala lastnemu sinu — ni bila še nikoli v Sloveniji. Vsa srečna je sedela med borci, oni pa so ji spet in spet hvaležno stiskali roko.

Medsebojni obiski kalniških in mariborskih borcev so postali tradicija, vredna posnemanja.

Priznavalnine v prihodnjem letu

Komisija za vprašanja borcev in invalidov občine Gornja Radgona je na svoji seji preteklo soboto razpravljala tudi o reševanju pravnih in plačilnih vprašanj.

Ugotovljeno je bilo, da je v letošnjem letu štirideset udeleževcev priznavalnin in da je povprečna priznavalнина znašala 8900 S-din. Predlagali so, da bi v novem letu ta znašala 11.000 S-din. Razen tega bodo v prihodnjem letu podelili okrog 40 enkratnih priznavalnin. Povprečna enkratna priznavalнина bi naj v prihodnjem letu znašala 15.000 starih din. Tako bi skupno potrebovali za priznavalnine v prihodnjem letu 7,4 milijona S-din.

Na zadnji seji so razpravljali tudi o novih vlogah za podeljevanje priznavalnin. Razdelili so 28 enkratnih priznavalnin in tri stalne priznavalnine.

Komisija je nadalje razpravljala o kadrovskih vprašanjih komisije. V komisijo je bil predlagan tudi član borcev za severno mejo. Po odloku o priznavalninah občine Gornja Radgona imajo namreč borci za severno mejo enake pravice do priznavalnin kot borci NOB. Ta odlok je bil sprejet v letošnjem letu. Komisija je do sedaj že vsem borcev za severno mejo, ki so socialno ogroženi in so potrebni družbene pomoči, podelila priznavalnino. *France Klemenčič*

Šišenski pionirji so se izkazali

Odbora ZB »Milan Majcen« in »Hinko Smrekar« iz Spodnje Šiške sta v priprave za proslavo dneva republike pritegnila mladino iz šole »Zvonko Runko«.

Pionirji so nas tokrat posebno lepo presenetili, ko so nastopili z lepo izbranim programom. V točkah so nazivali vse dolgoletno trpljenje slovenskega in drugih jugoslovanskih narodov. Prepletli so jih s pevskimi in recitacijskimi točkami.

Mladi rod je razkril, da je v svoji prešernosti in sreči pravilno dojel velike zgodovinske dogodke, zato zna ceniti žrtve. Navzoči, ki so gledali program, so se začutili pomlajene in prerogene. V njih se je zbudila zavest, da bodo mladi znali varovati in razvijati pridobitve revolucije. Zdelo se jim je tudi, da pionirska organizacija dostojno nosi ime narodnega heroja Zvonka Runka.

Zahvala za izvedbo programa pa pripada tudi prosvetnim delavcem, tako prof. Miladinovičevi, prof. Gregorcu in Jožici Zorojevi.

Poleg proslave pa je ZB priredila tudi družabni večer za starše in vdove padlih barcev. Večer je potekal ob prijetnem kramljanju o lepih in nepozabnih trenutkih. Taka srečanja so pač potrebna za ljudi, ki pogrešajo toplino. Ta jih krepi v jeseni življenja, česar se ZB mora zavedati. *Angela Prelec*

Tudi borci pomagajo

Rezervni oficirji in podoficirji, pripadniki JLA, obmejnih enot in LM, uslužbenci carine, planinci, športniki, prosvetni in zdravstveni delavci, šolska mladina iz Kobarija in Tolmina, domačini in drugi so opravili že okoli 5000 prostovoljnih delovnih ur za ureditev zimskošportnega središča na Livku. Na naši zahodni meji. Ureditev zimskošportnih objektov naj bi bilo nadaljnje utrjevanje mednarodnega sodelovanja in pri-

janske bunkerje iz prve svetovne vojne, iz katerih je njihove vojske pregnal nadporočnik Rommel, kasnejši nemški feldmaršal v Afriki, znan pod imenom puščavska lisica. Sedaj, po 50 letih, bodo tod na izravnem terenu idealna smučišča, tudi na tistih pobočjih Kolovratovega hriba, kjer se zadržuje sneg do pozne pomladi. Postavitve treh žičnic vlečnic z zmogljivostjo 1000 smučarjev na uro bo omogočila boljše iz-

zorišče mednarodnih borb na smučeh, ki so že bile po osvoboditvi na pobočjih Kuka in Matajurja. To naj bi bilo tudi posvetilo NOB in borem, ki so padli na teh pobočjih.

Od soteske Prilesej med Novo Gorico in Plavni do Kobarija nas spremljala gosta jesenska megla. Njene krpe so se pričele cefrati šele v Debelem bregu, na pol poti do Livškega sedla, ki je žarelo v soncu. Idilo je motil le ropot težkega buldožerja, ki je izravnal itali-

vedbo smučarskih tečajev šolske in dijaške mladine in predvojaške vzgoje. Na svoj račun bodo prišli tudi vrhunski smučarji, ki se bodo letos na teh terenih pomerili na 40. tradicionalnem veselolomu s Kuka ali Matajurja, odvisno od ugodnejših snežnih razmer. Na Ručniku, razgledni točki s pogledom v Soško dolino in Furlanijo ter na naše gore, bodo postavili podobno montažno gostišče.

Just Perat

Ob tabornem ognju

povedovali svojim sinovom, vnukom, da bi tudi oni znali ceniti vse tisto, za kar so padli njih očetje.

Najboljši dokaz, da se naših padlih junakov spominjamo, so razni spomeniki različnih arhitektonskih izvedb štom po naši domovini. Vse več jih je, kajti bolj ko se čas odmika, pogostejše se spominjamo tistih, ki jih ni več med nami, ker so padli, začetki od sovražiškov kroge ali drobca granate, ali so umrli v plinskih celicah, daleč od svojega rojstnega kraja in svojih domačin, na katere so mislili tudi v zadnjih trenutkih svojega življenja.

Njih se tudi vse pogostejše spominjamo ob raznih spominskih svečanostih, državnih praznikih itd. Tečaj se posebej počastimo njih spomin z ENOMINUTIM MOLKOM, hoteč jim s tem dokazati, da cenimo njih žrtve in da, čeprav jih ni več med nami, le še živijo z nami in mi z njimi. Zalostno pa je, da je ta »minuta« po navadi neverjetno kratka — govornik že po nekaj sekundah vzkligne: »Slava jim!« Ali čas res s tako astronomsko hitrostjo drvi mimo nas, da nimamo časa posvetiti mrtvim ene same minute?

Franjo Hovnik

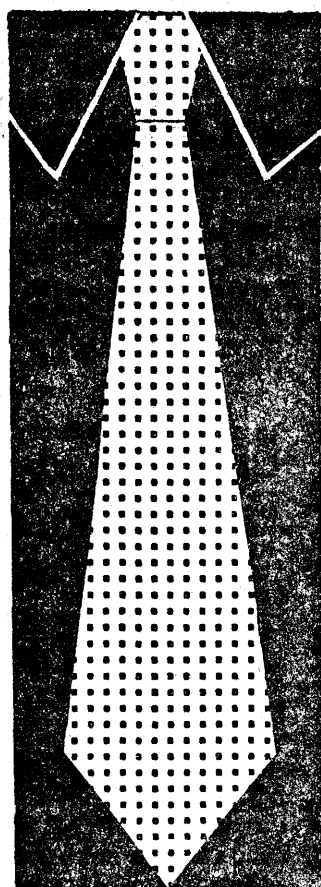
Nepotrebno zavlacavanje

Po temeljnem zakonu o pokojniškem zavarovanju so pri občinskih skupščinah ukinili komisije za priznavanje redne in posebne delovne dobe (udeležba v NOB). Vse zadeve, ki se imajo reševati po tem zakonu, je s 1. januarjem 1967 prevzel Zavod za socialno zavarovanje, ki je sedaj edini pristojen za reševanje teh zadev. Po ukinitvi omenjenih komisij in senata v Kopru, ki je kot organ druge stopnje reševal te zadeve, se reševanje zadev za priznanje posebne delovne dobe zelo zaostri.

Republiški zavod za socialno zavarovanje je kot drugostopni organ razveljavil določeno število odločb, s katerimi je bil posameznim borcev priznan 9. 9. 1945, t. j. status borca. Občinski odbor ZBZ in komisija sta takoj intervenirala pri pristojnih organih, da bi prejšnji dogovor ostal v veljavi toliko časa, dokler se priznavanje posebne delovne dobe spoznamo ne reši. Isto so ugotovili tudi drugi občinski odbori ZBZ NOV na Primorskem. Bilo je nekaj posvetovanj med zastopniki ZBZ in na Komunalnem zavodu na terenu občin Nova Gorica, Ajdovščina, Idrija in Tolmin, kakor tudi v Kopru. Na zahtevo ZBZ NOV primorskih občin je bila takoj posvetovanja tudi v Ljubljani pri republiknem odboru ZBZ NOV Slovenije in republiknem zavodu za socialno zavarovanje. Kljub vsem tem prizadevanjem pa se ni zadovoljivo rešile glede uporabe enotnih kriterijev.

Komisija za priznanje posebne delovne dobe pri občinskem odboru ZBZ NOV Nova Gorica je letos na 24 sejah obravnavala le 438 vlog, ki jih je s svojim mnenjem posredovala Komunalnemu zavodu za socialno zavarovanje Gorica. To pa je vsaj za dve tretjini manj kot bi lahko bilo, če bi Zavod za socialno zavarovanje normalno reševal te vloge. Na Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje imajo samo iz novembra 1966 občine še nerешeni okrog 2000 vlog za priznanje posebne delovne dobe. Da bi delo pospešili, so v novembru pri tem delu zaposlili dva uslužbenca. To kaže, da ta zavod stvar razume, a še oremalo. Še kljub temu ne bo zadev mogoče v redu reševati, če se Komuna ne reši vprašanja enotnih kriterijev, kar pa ni več samo v pristojnosti Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje v Novi Gorici.

CIRIL ZUPANČ

Pojem elegance so kravate TERITAL

Terital
KAMNIK

Gotovo nam ni treba pregloboko brskati po spominu, niti nam niso potrebni ne vem kakšni zgodovinski pripomočki in zgodovinske knjige, kajti za nami je komaj nekaj nad 20 let od krvave svetovne morije. Naši narodi so tedaj darovali na oltar domovine in za našo svobodo kar milijon in sedemsto tisoč žrtev. Tedaj ljudje niso umirali samo na bojiščih, ampak tudi po koncentracijskih taboriščih širom po zasluženi Evropi in tudi na drugih kontinentih sveta.

Leta resda minevajo, spomini teko v pozabo. Mnogi, premnogi še danes živijo borci in borke, aktivisti in interniranci se tistih časov, ko se je naš narod uprl skorajda golorok proti teh-

MINUTA MOLKA

nično mnogo premočnemu sovražniku, ne spominjajo radi, kajti vselej jim spomin obudi dogodke iz tistih dni in tistih trenutkov, ko so gledali smrti v obličje, ko je omahnil v brezno smrti zdaj ta, zdaj oni bojni tovariš... Padel je in se tako vzdignil v življenje in živi med nami in bo živel vse do naše smrti, ko bomo tudi mi odšli za njimi zaradi starosti in izčrpanosti. Se prejšnjo bomo o tej veličastni epopeji naše ljudske revolucije pri-

SOCIETA

"DARWIL"

TRST, Piazza S. Antonio nuovo 4/I-II

GENERALNO ZASTOPSTVO ZA VSE DRŽAVE ZA URE DARWIL IN ARETTA

- DARWIL LOUISDOR najtanjša ura na svetu
- DARWIL SUPERAVTOMATIC s 25, 41, 57 in 88 rubini

Generalno zastopstvo DARWIL vam nudi največjo izbiro zlatih nakita iz 14-, 18- in 22-karatnega zlata, izdelanega v 42 svetovno priznanih industrijskih zlataga nakita.

Za nakup zlatih predmetov dajemo popolno garancijo za čistočo, težo in ceno.

Zlati nakit od 650 lir dalje za 1 gram!

Stalno v prodaji več kot 400 modelov raznih ur od 2500 lir dalje!

Poseben popust in 5-letna garancija za ure švicarske tovarne DARWIL in ure tovarne ARETTA!

NEKATERE ZNAČILNOSTI DRUŽBENE SKRBI ZA BORCE NOV V SLOVENIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

odpraviti vsa taka nesorazmerja.

Višina posebnega dodatka za zaposlene udeležence NOV za leto 1968 se mora valorizirati za toliko, da kolikor bosta izvršni svet in skupščina SRS ocenila povečanje povprečnih osebnih dohodkov zaposlenih v prihodnjem letu.

Priznavalnine oziroma družbene pomoči borcem NOV, ki jih podeljujejo komisije za vprašanja borcem NOV pri občinskih skupščinah in administrativna komisija pri izvršnem svetu SRS, so se že do sedaj uveljavile kot ena učinkovitih oblik dopolnilne materialne zaščite borcem NOV.

Podatki kažejo, da so imeli leta 1965 v Sloveniji 8241 stalnih in 1492 enkratnih občinskih in 688 republiških družbenih pomoči. Po zadnjih podatkih (de-

cember 1966) so občinske skupščine prek komisije za vprašanje borcem NOV podelile 6105 stalnih in 4834 enkratnih družbenih pomoči. Za stalne družbene pomoči so občine letos porabile 9.400.000 N-din, za enkratne pa 980.000 N-din, skupno smo imeli v letu 1967 11.626 družbenih pomoči v Sloveniji in je bilo za ta namen porabljenih 12.142.547 N-din. Za prihodnje leto bo potrebno ta sredstva povečati.

Skupščina SR Slovenije je v svojem priporočilu o stalni družbeni pomoči borcem NOV poudarila, da naj ne bi bila njena višina nižja od 100 N-din na mesec. Ta priporočila je od 60 občin upoštevalo le 33 občinskih skupščin. Ostale občine pa imajo še vedno v svojih odlokih predpisane nižje zneske, ki se gibljejo od 30 N-din navzgor. Zato se republiški odbor ZZB NOV Slovenije in komisija za vprašanja borcem NOV pri iz-

vršnem svetu odločno zavzemata, da zagotovimo povečanje namenskih sredstev v občinah in republikah za financiranje družbenih pomoči borcem. S politično akcijo vseh družbenih činiteljev pa moramo doseči večje zblizanje kriterijev (v občinskih odlokih) o pogojih za podelitev družbenih pomoči.

Z zakonom o zdravstvenem zavarovanju kmetov borcem NOV je v letu 1965 pridobilo pravico do popolnega zdravstvenega varstva 8274 kmetov borcem in 19.243 družinskih članov. V tem letu je republiški proračun plačal za razliko med zdravstvenim varstvom po zakonu o zdravstvenem zavarovanju kmetov in polnim zdravstvenim varstvom po zakonu o zdravstvenem varstvu kmetov borcem 729.832 N-din. V letu 1966 so se ti izdatki povečali, saj je do konca septembra uveljavilo pravico po tem zakonu že 12.634 kmetov borcem, število

družinskih članov pa se je povečalo na 30.323 oseb. V republiškem proračunu je bilo za ta namen izplačanih 3.440.000 N-din.

Zaradi preširokih kriterijev glede statusa kmeta borca (za pridobitev statusa je zadostalo sodelovanje z NOV, ne glede na trajanje sodelovanja, npr. 1 dan), je bilo potrebno na zahtevo organizacije ZB NOV spreminiti zakon in poostrižiti kriterije. Skupščina SRS je sprejela spremembo zakona v letu 1966, po katerem je pogoj za pridobitev pravice sodelovanja v NOV, ki se šteje v dvojnem trajanju, in sicer najmanj od 1. 1. 1945 do konca vojne. Spremenil se je tudi krog upravičencev in se je zožil le na borčevskega zakonca in njegove otroke. Tako se je število upravičencev do zdravstvenega varstva precej zmanjšalo. V avgustu 1967 smo imeli v Sloveniji 11.135 zavarovancev in 29.420 družinskih članov. V tem času pa je bilo porabljenih 2.962.491,05 N-din.

Ob sprejemu spremembe k zakonu je bilo predvideno, da se bo število zavarovancev zmanjšalo na 11.000 (od 13.363 ob koncu leta 1966) in število družinskih članov na 25.000 (od 45.035). Dosedanji podatki kažejo, da so bila predvidevanja pravilna, ker se je število upravičencev zmanjšalo za 16,69 odstotka, število družinskih članov pa za 34,68 odstotka. Praksa kaže, da je uveljavitev tega zakona izredno učinkovita in se tudi kmetje borci te pravice vedno bolj poslužujejo.

Menim, da se mora v prihodnje reševanje materialnih problemov borcem čimprej prenesti na republike, federacija pa naj samo okvirno zaščiti položaj borcem. Polej bi se položaj borcem lahko učinkoviteje reševal v republikah, vtem ko je dosedanje stališče borcem in celo predstavnikov iz republik, češ da vse rešuje federacija, zaviralo učinkovitejšo reševanje problemov borcem v republikah.

Stane BIZJAK,
sekretar ZZB NOV Slovenije

Dr. Ivo Juvancič:

OKTOBER 1917 OB SOČI

Drugi so pa le čutili dolžnost, da se morajo bojevati. Del Blanco (Caporetto l. c.) je pridno zbral vrsto spominov iz Karnije in Beneške Slovenije, kjer je ljudstvo iz davnih dni sovražilo »tedesche« — Nemce. Prav v Karniji so bile razmeščene alpske enote, večinoma domačinov; tu so bili tudi bataljoni z beneško-slovenskimi fanti. Pretresljivi so prizori, ko mlajši v Karniji nosijo očetu, bratu puško, nahrbtnik; sam nosi mlajše otroke, brate in vsa družina beži, beži... Po težkih blatnih poteh, cestah v jesenskem, mrzlem dežju. V Beneški Sloveniji so bile ponekod cele vasi na nogah; vsi so pomagali umikajoči se vojski.

Slike oktobra 1917 bi dopolnil z nekaterimi podatki, ki zadevajo prodor iz Bovca na Stol. Tu so bili udeleženi Slovenci, Bosanci... Nosili so avstrijsko uniformo, radi alj neradi.

General Krauss pravi, da je imel odgovornost za 40.000 »človeških življenj« (l. c. str. 39). Če upoštevamo italijanske pisce (Caviglia l. c., Silvestri l. c.) ki govorijo, da je 4. a. z. štel 100.000 mož, lahko rečemo, da se je med Krnom in Rombonom trilo 100.000 mož in fantov; samo na Rombonu je bilo 5000 italijanskih alpinov (Silvestri l. c. 384). Prebivalstvo vse Bovške doseže danes nekaj nad 4000 prebivalcev (Bovec sam 1295). Večina od onih sto tisoč je one mrzle oktobrsko dni čepela v strelnih jarkih, zakloniščih, kavernah; ostali so se gibalj prosto, le če so imeli »kritje«, za grebenčki in grebeni, po dolinah in globelih.

Kraussove tri divizije so bile zbrane po načelih »avstrijske politike«: divide et impera — deli in vladaj! Divizija »Edelweiss« z dvema brigadama je imela Salzburgane (59 polk) in bataljon Tirolcev (4. polk »kajzerjegov« cesarskih lovcev). 217 brigada je ob Zgornjeavstrijskih (14 polk — Linz) obsegala še ves tretji polk tirolskih »kajzerjegov«.

Samo 216. brigada je bila določena, da vrže Italijane z Rombona do Prevala in Kanina. Slo je za štiri bataljone (glej Krauss l. c. str. 45). 24. oktobra je na Rombonu snežilo. Italijani so imeli tu svoje najboljše alpine: tri bataljone (Dronero, Saluzzo, Borgo S. Dalmazzo). Ti so držali črto na Rombonu od 100 metrov nadmorske višine dalje; po Rombonu navzgor, čez Cuklo, pod zahodno steno Rombona do »Rombonca«, piše Silvestri (l. c.), ki je naš Vrh Polce (kota 2105) zahodno od rombonskega vrha. Italijanskim alpinom je poveljeval polkovnik Cantoni (Silvestri l. c. str. 382). Res je, da italijanska bojna črta ni bila najprimernejša za obrambo, ali Silvestri le malo pretirava, če pravi, da so Italijani bili »dostikrat 100 metrov daleč od sovražnika in to vertikalno«. Kvečjemu je bilo to nad Cuklo tik pod Rombonom, na enem samem mestu, a že tu so imeli izvrstne kaverne. Edino zvezo je italijanska vojska na Rombonu imela z dolino pri Plužnah (Bovec), od koder so šle proti vrhu številne mulatiere in tudi žičnica.

V sami bovški kotlini je general Krauss razmestil 22. strelsko divizijo, ki je štela 12 bataljonov, in sicer 43. in 98. brigado. Prva 43. brigada je imela graški polk (3. strelski) in mariborski (26. strelski polk); vsak je štel po tri bataljone. Mariborski polk je imel večino vojakov Slovencev, Spodnještajerc, graški je prav tako imel številne Slovence, Štajerce. Natančni podatki o tem nimamo. Zanimivo je, da je Mariborčanom poveljeval polkovnik Pasetti; priimek namreč kaže na italijansko pokolenje. Tudi ime načelnika štaba, najboljega sodelavca generala Kraussa, polkovnika Primavesija, izdaja isti izvor.

Drugo brigado, 98. brigado 22. strelske divizije (poveljnik je bil polkovnik Sloninka) so tvorili zopet bojevitji Tirolci, 1. in 2. polk cesarskih strelcev; prvega je poveljeval polkovnik Florio, zopet italijanski priimek. Ta divizija, sestavljena pretežno iz Slovencev in Tirolcev, je bila določena za »udarno grupo« (Krauss l. c. str. 45) v sami bovški kotlini. In sicer so Mariborčani (26. polk) zasedli strelne järke od Ravelnika do italijanske postojanke, ki jo Krauss imenuje »Kammelmücken« (l. c. str. 47); iskati jo je treba takoj za Bovecem na gričku, ki mu Bovečani pravijo »Hribič«. Za sam napad na to postojanko je bil določen bataljon tirolskih strelcev (3. bat. 1. polka), ostala dva bataljona 1. polka pa sta zasedla avstrijske strelne järke od Ravelnika (h kateremu so Avstrijci šli bolj naprej pomaknjen griz Stržišče) pa čez polje do Soče in še onstran, kot se zdi, do Slatenika.

Ta zasedba je bila šibka, ali tu ni bil predviden nikak predor, od Stržišča dalje na poldrug kilometer dolgi črti. Krauss (l. c. str. 20-21) je na nastelil neko nemško enoto, ki je iz tisoč manjših jeklenk 24. oktobra zjutraj spustila stisnjen strupen plin na italijanske postojanke in na vdor Naklo (cesta Bovec — Čezsoča), kjer so bile italijanske rezerve v globokih kavernah ter italijanska lahka artilerija. Na tem zaplinitenem sektorju bovške kotline je bilo vse mrtvo: viri navajajo različne številkke od 600 do 800 (Del Bianco l. c. Silvestri, Caviglia l. c.). Tu je bil prizadet zlasti 87. polk brigade Friuli (Silvestri l. c. 387). Da, kar je bila atomska bomba v drugi svetovni, to je bil plin v prvi. Človek se zdrzne, ko bere Kraussa, ki govori o »odgovornosti za življenje svojih vojakov«, kako hladnokrvno narača o zaplinitenju Naklega. Še poleti leta 1918 so ob cesti bili množični grobovi.

Na odseku glavnega predora, podnožja Bombaja — glavna cesta je stal še graški polk (3. strelski polk) in za njim še 2. strelski polk Tirolcev; ta dva bi morala poseči v boj, če bi Mariborčani odpovedali. To se pa ni zgodilo, Mariborčani so uspeli sami.

Dodajmo tu še ono, kar pove Krauss (l. c. str. 49) o sami taktiki napada, ki je bila v ostrem nasprotju z taktiko generala Cadorna. »Napredovanje bo obstajalo v temi, da bodo močne oficirske patrulje brez opreme, le z municijo in najpotrebnejšo preskrbo brez prestanka napredovale: tem sičde tesno izbrani oddelki s strojnimi in gorsko artilerijo, tudi brez opreme, le z najpotrebnejšo municijo. Nato šele gredo deli glavnine...« Krauss je pač računal, da bo glavno delo preboja opravila artilerija. Poveljniki patrulje in prednega oddelka morajo »vedeti, da so od njihove naglice in energičnega napada odvisni največji uspehi. Sovražniku, ki smo mu predali fronto, ne smemo pustiti časa, da se zopet zbere...« Znoj naj teče in ne kri, pravi Krauss nekje kratko.

(NADALJEVANJE)

Kam s spomenikom revolucije?

V Sloveniji je težko najti spomenik NOB, ki bi pretrpel toliko kritik, kot jih je jeseniški. Spomenik stoji nasproti železniške postaje in so ga v noč-

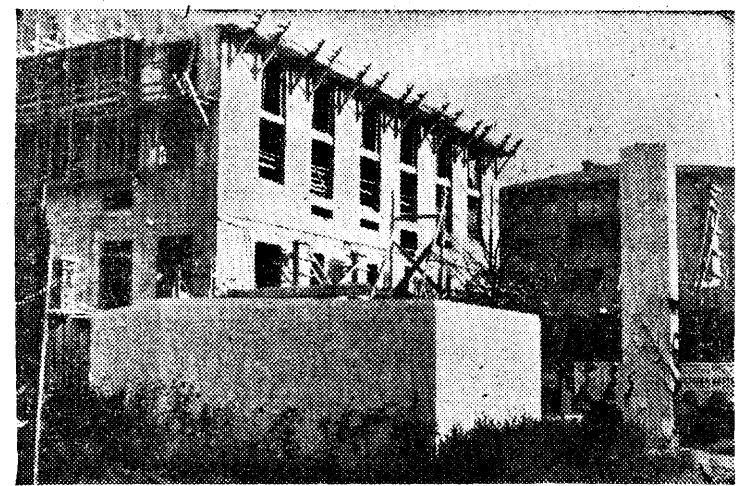
nih urah tuji čisto zamenjali za javno stranišče. Dogajalo pa se je tudi, da so ga posamezniki namerno oskrnili. Oskrunitelji pa je bilo težko odkriti.

Letos pa je SGP Sava pričelo pri spomeniku graditi poslovno-stanovanjsko stavbo, v kateri bo 50 stanovanj za trg, v spodnjih prostorih pa trgovski lokali. Prostor pred to stavbo bo tako urejen, da bo potrebno spomenik premestiti. Toda kam?

Na občinskem odboru ZZB NOV Jesenice menijo, da bi ga lahko postavili pred gimnazijo, kjer bo urejen Čufarjev park, ali pa na pokopališče na Blejsko Dobravo kot sestavni del grobnice vseh padlih borcem z Jesenic, Blejske Dobrave in Koroske Bele, če bi se v prihodnosti odločili za takšno grobnico.

Jože Vidic

ora
najboljša ta hip!

Nekatere duhovnike motijo partizanske proslave

V nedeljo (22. oktobra letos) so se zbrali preživeli partizani iz 1. slovenske prekomorske brigade v Kopru, da proslave obletnico njene ustanovitve.

Proslava je bila organizirana tako, kot je pri nas pač navada! Udeleženci proslave so se zbirali na določenem zbornem mestu, tam so se postrojili in počastili spomin tistih svojih tovarišev, ki so padli v boju ali pa kasneje pomrli; njim v čast so organizirali kulturni program; mesto, ki jih je sprejelo, je počastilo prihod borcem, kot je le vedelo in znalo: s transparenti, slavloliki, godbo...

Približno tako je tudi bilo tisto nedeljo dopoldan v Kopru! Vendar pa se je dogodilo nekaj, kar mislimo, da ne sme mimo javnosti, čeprav smo za to zvedeli nekoliko pozno.

Na Titovem trgu je igrala godba na pihala prihajajočim borcem v čast; iz škočije ali župnišča pa je prišel neki duhovnik, ki je od prisotnega miličnika zahteval, naj godbo odstrani, ker da menda moti v notranjosti cerkve vršče se obrede. Miličnik je seveda to zahtovo odklonil, ker je bila celotna prireditev organizirana na javnem prostoru v skladu s predpisi; tudi godbeniki so razumljivo odklonili to zahtevo.

Ni razlogov, da bi take, morda celo naključne incidente,

prenapenjali; pa vendar je prav, da si vse skupaj to pot podrobneje ogledamo.

Prav gotovo ni godba, ki je igrala na Titovem trgu, torej na javnem mestu, povzročala edini »hrup«, v zadnjih letih v okolici koprskih cerkev; tam okoli se odvija tudi promet itd., pa vendar je prišel protest po »odstranitvi hrupa« prav v teku partizanske proslave. Torej gre očitno za nekaj drugega; ne moremo drugače kot sklepati, da nekaterim duhovnikom naše proslave niso všeč; zato jih skušajo motiti.

V bodoče bomo morali prav mi borci budno in ostro odgovarjati na take protipartizanske provokacije; posebno še, ker smo prav pred kratkim brali v časopisih, da so na dvorišču semenišča v (stari) Gorici odkrivali spominsko ploščo neki fašistični enoti, ki se je borila proti nam na Primorskem v času narodnoosvobodilne vojne. Do danes nismo slišali, da bi slovenski duhovniki na Primorskem protestirali »proti hrupu«, ki se je s tem razvijal niti proti skrunitvi zidov semenišča (kjer se šolajo tudi bodoči slovenski duhovniki) s fašističnimi spominskimi oznakami. Zakaj tega niso storili, vedo oni sami; zakaj jih motijo (vsaj nekatere med njimi) partizanske proslave, pa vemo mi.

Še toliko manj gremo lahko mimo takih nesramnosti ob dejstvu, ker podobni izgredi niso osamljeni. Pred kratkim smo brali o protislovenskih izjavah koprskega kaplana Ravbarja v Gorici, zato težko verjamemo, da izpad proti partizanski proslavi v Kopru lahko pripišemo zgolj »skrbni za mir« na trgu pred cerkvijo, ampak prej globljim nestrpnostim.

Kaplan Ravbar pa je istočasno izjavil (16. 11. v rubriki

Pisma bralcev, v Delu, pod naslovom »Kdo je brodolomec«), da je na tem istem trgu pripravljen organizirati javno tribuno, kjer bi pojasnjeval svoje izjave o »nevnamem (ltd.) Koprju«. Torej Titov trg bi lahko bil uporabljen takrat, kadar bi želel nanj kaplan prenesti svojo prižnico — nikakor pa za partizanske proslave; te pa »delajo hrup«.

O vseh teh pojavih bi morali globlje razmišljati. J. a.

Ob 167. obletnici Prešernovega rojstva

Obletnico rojstva največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna praznujemo sleherni leto s primeranim kulturnim dejanjem. Letos je založba Mladinska knjiga izdala faksimile cenzurno revizijskega rokopisa Prešernovega Krsta pri Savici z dodatnim faksimilom izdaje Krsta iz leta 1836. Ob tej priložnosti je urednik zbirke Monumenta litterarum slovenicarum prof. Alfonz Gspan povedal zbranim na tiskovni konferenci, da so predvideni že nadaljnji zvezki te zbirke. Tik pred izidom je tretji zvezek te zbirke, in sicer faksimile zlate knjige Gregorčičevih poezij iz leta 1882. Spremembo besede h Krstu in rokopisu Krsta sta napisala Jože Kostelc in Jože Zigon.

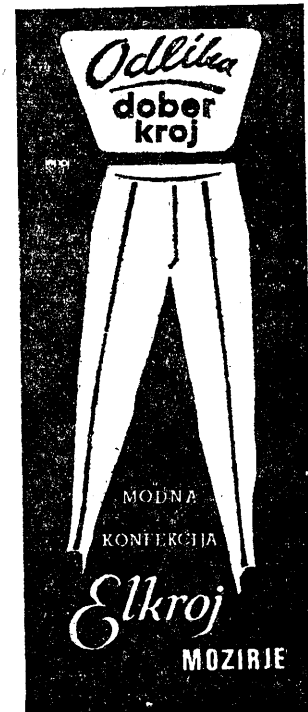
Po predvidenem načrtu bo v zbirki Monumenta litterarum slovenicarum izšlo v naslednjih letih kakih 40 do 50 zvezkov faksimilov na-

ših pomembnih in redkih literarnih tekstov. Razen Gregorčičeve »zlate knjige« bo že prihodnje leto izšel faksimile Jenkovič Vaj. Cankarjeve Erotike iz leta 1899, ki je doživela svojo tragično usodo na gmadi; dalje kako pomembnejšo pesmarico, Skofljakovič pasijon, prvi slovenski pesniški almanah »Pisanice«, Vodnikove pesmi, nekatere Cankarjeve rokopise in Srečka Kosovega.

Istočasno je pri MK izšlo hkrati 24 knjig drugega letnika »Moje knjižnice« v skupni nakladi 300 tisoč izvodov. Prvi letnik te zbirke, ki je izšel lani v skupni nakladi 700 tisoč izvodov, je domala razprodan. V zbirki II. letnika je med 15 izvirnimi slovenskimi deli 6 popolnoma novih in izvirnih. Vse knjige te zbirke imajo kratke opombe in spremene besede o avtorjih, polovica jih je opremljenih tudi z izvirnimi ilustracijami.

Mladinska knjiga izdaja tudi »Pota mladini«. Prva knjiga sta izšla 10. in 11. zvezek te zbirke. V 10. zvezku so izšli prevenci Toneta Partičiča pod naslovom »Ne glej za pticami« in zbirka novelet »Mali mozaik imen« Breda Smolnikarjeve.

MK ima v načrtu kot novost novo knjižno zbirko »Pričevanja«, v kateri bodo izhajali najbolj aktualna politična in podobna dela, ki zanimajo današnji svet. Kot prva knjižica te zbirke bo izšla Djuka Juliusa »Vitez gerilce«, v kateri bo govorila o nedavnem padlem revolucionarju Che Guevaru. V počastitev stoletnice slovenskega gledališča pa je tik pred izidom knjiga »Tri drame« dr. Bratka Krefta. V knjigo bodo uvrščene drame »Velika purtarija«, »Celjski grof« in »Krajski komedijanti«.

v Radence...

za najmanj
20% ZNIŽANE
penzijske cene!

po zdravje

SAP - Ljubljana

TURISTIČNI BIRO

priporoča potovanja in izlete s turističnimi avtobusi SAP. Na razpolago so programi za izlete do konca leta 1967. Poslužujte se potovanj z osebnimi avtomobili, ki vam jih nudimo po zelo ugodnih pogojih tudi brez šoferja. Za prevoze z žičnico Kravac smo pripravili za zimsko sezono poseben cenik s popustom za skupine. Nudimo kvaliteten gostinskih usluge v obratih:

- FORENTOV DOM — KRANJSKA GORA
- MEDIJSKE TOPLICE — IZLAKE
- GOSTIŠČE OBREZJE — IZLAKE
- RESTAVRACIJA KRPAN — D. LOGATEC
- GOSTIŠČE KRIŠTOF — D. LOGATEC

Sprejemamo rezervacije za silvestrovanje v Kranjski gori in Izlakeh (prevoz organiziran). Posredujemo rezervacijo turističnih sob v zimskošolskih središčih.

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

ZAČELI SO S KREMENJACAMI

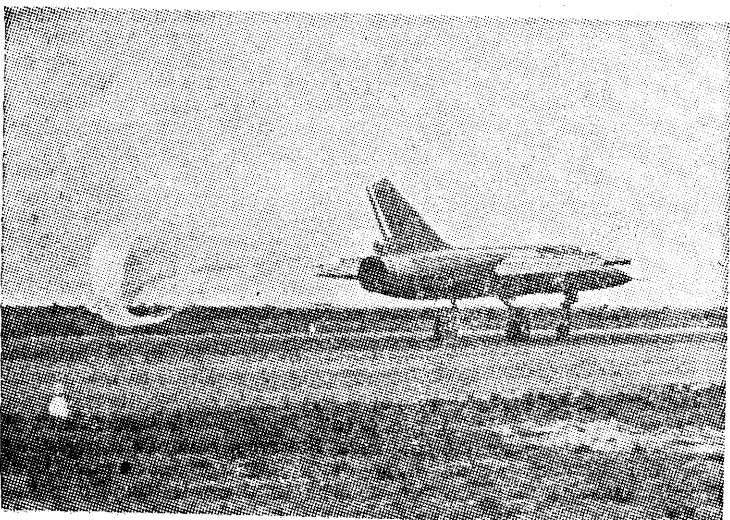
Najnovejšo francosko letalo z gibljivimi krili

Francozi so silno ponosni na prototip svojega najnovejšega letala »mirage G«, ki je v teh dneh uspešno prestalo vse preizkušnje. Najizrazitejša posebnost tega letala so gibljiva krila. Taka letala imajo doslej le Rusi in Američani. Njihova prednost, kot je splošno znano, je v tem, da lahko letajo tako z majhno kakor tudi z nad-

Vojaška veda in tehnika

zvočno hitrostjo: če je lega kril skoraj pravokotno na trup, bo njihova hitrost manjša; če pa pilot želi leteti hitreje, bo pomikal krila čedalje bližje repu. Francozi trdijo, da je ta prehod pri njihovem letalu hitrejši kot pri sovjetskih in ameriških. Med poizkusnim poletom je pilot ob poletu na višini 7600 metrov v komaj dvanajstih sekundah spraval hitrost letala s 650 na več kot 1400 kilometrov na uro. Sicer pa največja hitrost, ki jo letalo lahko doseže, presega 2600 kilometrov na uro.

Letalo z gibljivimi krili, ki lahko dosega tolikšno hitrost, se spušta in dviga zelo počasi, zato

pa potrebuje mnogo krajše vzletišče kot druga nadzvočna letala. Vzleti že s 500 metrov dolge poljane, medtem ko za pristaneke potrebuje le 230 metrov dolgo stezo. To pa zato, ker se mu med pristankom v repnem delu odpre padalo (to vidimo tudi na sliki), ki mu je izvrstna zavora.

Uporaba letala »mirage G« bo vsestranska. To bo lahko nadzvočni bombnik za polete nizko pri tleh (če so krila upognjena proti repu), lovec za delovanje na velikih višinah (napol upognjena krila) ali pa letalo z velikim dosegom, ki bo v zraku lahko ostalo kakih osem ur (z razmaknjenimi krili).

Francosko lahko oklepno vozilo »Even«

O novem francoskem lahkem tanku, ki je izdelek znane tovarne Hotchkiss-Rive, je slišati samo hvalo. To vozilo je težko sedem in pol tone, uporabljajo pa ga lahko v kakršnikoli vrsti vojne tako v strateških kakor tudi v taktičnih koncepcijah. Je majhno, hitro, zelo pripravno, močno oboroženo, zavarovano pred bojnimistrupi in radioaktivnim prahom in varno pred ognjem, razen tega pa ga je mogoče zlahka prevažati tudi po zraku. Namenjeno je za protitankovski boj v mehaniziranih enotah, za izvidniško dejavnost v oklepni formaciji in za operacije v subverzivni vojni.

Za tem tankom je veliko povpraševanje tudi v drugih državah, vendar francoska tovarna novih naročil ne sprejema, ker mora najprej zadovoljiti potrebe svoje vojske. Izdeluje ga v dveh inačicah, ki se medsebojno razlikujeta po kupoli. V enem tanku je vgrajena kupola s topom 90 mm, v drugem pa kupola z dvema avtomatskima topoma 30 mm. Top 90 mm lahko izstrelí 6 granat v 20 sekundah, topova 30 mm pa 500 nabojev na minuto. Razen tega pa ima tank še en oz. dva mitraljeza 7,5 ali 7,62 mm.

Tank je sorazmerno majhen, saj je s topom vred dolg 530, širok 215 in visok 181 cm. Čeprav njegov motor nima več kot 150 konjskih moči, lahko obvladuje celo strmino z nagibom 60 do 70°. Po cestah lahko vozi s hitrostjo do 68, po celem pa s povprečno hitrostjo 15 do 35 kilometrov na uro. V rezervoarje gre 240 litrov goriva, s to količino pa tank lahko prepelje 350 kilometrov dolgo pot.

Tankovski oklep sicer ni debel (na širši do 12, na kupoli pa do 20 mm), toda je izredno odporen. Napravljen je iz specialno obdelanega jekla z dodatki niklja, kroma in molibdena.

PORTUGALSKA GVINEJA

Uradno se imenuje »Prekmorska provinca Portugalske«. Meri 36.125 km² in ima 571.000 prebivalcev, ki so po večini sudanski črnci in mešanci, medtem ko je Portugalcev le kakih dva tisoč petsto. Glavno mesto je Bisao (Bissau) z 18.000 prebivalcev. Službeni jezik je portugalski. — Portugalska Gvineja leži v zahodni Afriki, med Senegalom in Gvinejo. Gospodarsko je silno zaostala, čeprav ima kakih 3000 km cest, mnogo plovnih rek in razvit zračni promet. Najpomembnejši izvozni proizvodi so vosek, olje, slonova kost in surove kože, uvažajo pa predvsem hrano in industrijske izdelke.

kratično republiko. Salazarjeve enote in kolonialisti odgovarjajo z zapori, taborišči in krogla-mi.

ZAČETEK VSTAJE V GVINEJI

Afriška samostojna stranka Gvineje in Kapverdskega otočja — ali skrajšano PAIGC — je že 3. avgusta 1961 pozvala gvinejsko ljudstvo na oboroženo vstajo. Ta je hitro prerasla v močno narodnoosvobodilno gibanje, ki je zajelo vso deželo. Do ustanovitve revolucionarne vojske je po sklepu 6. partijske konferen-ce PAIGC prišlo februarja 1964. Revolucionarno vojsko sestavljajo enote redne armade ter partizanske in miličniške enote. Na čelu vsake izmed teh treh vrst oboroženih sil je nacionalni komite, ki je podrejen vrhov-nemu vojaškemu svetu.

Ko so gvinejski rodoljubi začeli vstajati in krenili v boj proti kolonialnim gospodarjem, niso imeli skoraj nikakršnega orožja. Vse, s čimer so se ljudski borci lahko uprli Salazarjevim enotam, so bile srednjeveške puške — kremenjace, dobro poznane dežele in sovražstvo do zatiralcev.

Gvinejski partizani so se sprva omejevali na zasede in iznenadne napade na vojaške straže, na nasilne napade na Salazarjeve enote v zaledju, na rušenje cest in mostov ter na zažiganje skladišč kikirikija kot pomembne izvozne robe. Iz teh akcij so se vračali z novim orožjem in s čedalje večjim številom pobornikov boja proti kolonizatorjem.

Uporniška vojska je z vsako tako akcijo postajala čedalje močnejša. Januarja 1963 je partizansko poveljstvo sklenilo, da krene v ofenzivo. Začela pa se je v južnem delu Gvineje, v žitnici te dežele. Tu na velikih površinah pridelujejo riž, najpomembnejši pridelek za prehrano domačega prebivalstva. Po nekaj mesecih je bil osvobojen že ves jug. Sedaj lahko trdimo, da narodnoosvobodilno gibanje nadzira več kot pol dežele. Salazarjeve enote imajo pod kontrolo le nekatere večja naselja in vasi, v katerih pa morajo portugalske enote oskrbovati iz zraka.

UPRLO SE JE TUDI PREBIVALSTVO KAPVERDSKEGA OTOČJA

Gvinejska revolucionarna vojska se bori proti dobro izurjeni portugalski vojski, ki je opremljena z najsodobnejšim orožjem in tehniko. Salazarjeve enote prejemajo iz mnogih evropskih dežel sodobno orožje, municijo, letala in najrazličnej-

ši vojaški material. Navzlic njihovim premoči pa jim enote narodnoosvobodilne vojske zadajajo hude udarce.

Ta udarec so Salazarjeve enote pretrpele tudi v boju za otok Como 1964. leta. To je bil prvi del dežele, ki so ga enote narodnoosvobodilne vojske očistile od portugalskih kolonizatorjev. Potem ko so bili izgubili otok, so Portugalci pritegnili v boj mnoge enote in skušali s pomočjo letal in vojnih ladij spet osvojiti izgubljeni otok. Po dveh mesecih in pol ogorčenih bojov so se morali naposled spriznati z dejstvom, da s ponovnim zavzetjem otoka ne bo nič, čeprav so v bojih imeli hude človeške in materialne izgube.

Enote narodnoosvobodilne vojske so samo od julija 1965 do januarja 1966 ubile več kot tisoč vojakov in oficirjev Salazarjeve vojske, napadle več kot trideset utrjenih vojaških taborišč, uničile na desetine tankov,

ladij, letal in izkrcevalnih čolnov ter zaplenile mnogo orožja. Uničile pa so tudi nekaj »strateških naselij«, ki jih je bil Salazar postavil po vzoru ameriških »strateških naselij« v Južnem Vietnamu.

Narodnoosvobodilno gibanje se je razvilo tudi na Kapverdskem otočju, čeprav so portugalski kolonialisti po starem načelu »razdeli in vladaj« skušali tudi tu zanetiti prepir in sovražstvo med prebivalstvom na otokih in prebivalstvom na celini. Prebivalstvo Kapverdskega otočja, potomci afriških sužnjev in Kreolov, se sedaj bore skupno z gvinejskim ljudstvom proti portugalskim kolonizatorjem.

OBNOVA

NA OSVOBOJENEM OZEMLJU

Medtem ko v prvi bojni črti divjajo hudi boji, se življenje prebivalstva v zaledju normalizira. Organi ljudske oblasti vzpostavljajo prosvetne in zdravstvene ustanove. Že doslej

so na osvobojenem ozemlju zgradili več šol in bolnišnic kot so jih kolonialisti v vseh petsto letih svoje oblasti. Krajevni samoupravni organi posvečajo posebno pozornost kmetijstvu, ki je v tej deželi najpomembnejša gospodarska veja, in zato nadzirajo farme in plantaže, ki so bile last portugalskih kolonizatorjev.

Ustanovili so že prve kmetijske zadruge, prebivalstvo pa oskrbujejo prek trgovskih podjetij. Da bi oskrba z živili bila kar najboljša, se prebivalstvo osvobojenega ozemlja zelo prizadeva, da kmetijsko proizvodnjo čimbolj razširi.

Sedaj že lahko mirno trdimo, da »portugalske« Gvineje ali »prekmorske provinc« Salazarjeve Portugalske praktično ni več. To je sedaj dežela, ki jo je ljudstvo v oboroženem boju iztrgalo portugalskim kolonizatorjem iz rok in ki jo imenuje kar Gvineja (Bissau).

OSVALDO VERMELHO

Naša vojska je vse ljudstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

če bo menila, da je močnejša in da se ji obeta zmaga.

Potemtakem se moramo pri izvajanju naše obrambne politike opirati na dejstvo, da bo morebitni napadalec imel premoč in da bo skušal svoj cilje doseči bliskovito in nam vsiliti — podobno kot se je to zgodilo v izraelsko-arabski vojni — svoje pogoje, preden bi nam mogel kdo pomagati. Čeprav bi se taka lokalna vojna bržkone začela s konvencionalnimi bojnimi sredstvi, bi napadalec skušal pospešiti razvoj operacij tudi z uporabo jedrskega orožja.

To pomeni, da moramo imeti dovolj močno, dobro izurjeno in sodobno opremljeno operativno vojsko, ki je pripravljena vsak hip stopiti v boj in takoj učinkovito odgovoriti sovražniku, ki bi skušal predrtni čez meje, in onemogočiti njegove zračne desante, diverzante in druge oblike delovanja. Skratka, sovražnika bi bilo treba prisiliti, da s krvjo plača vsak osvojeni objekt in da se tudi na začasno okupiranem ozemlju ne bi nikjer in nikoli počutil varnega.

Naša obrambna koncepcija potemtakem sestavlja trije poglavitni elementi: delovanje operativne vojske na fronti, delovanje partizanskih, diverzantskih in teritorialnih enot v

sovražnikovem zaledju ter stalno nadzorstvo nad celotnim državnim ozemljem.

Operativna vojska na fronti bi morala v začetnem obdobju preprečiti nagle in globoke prodore sovražnikovih enot, predvsem oklepnih, v globino države, ter v sodelovanju s partizanskimi in drugimi silami, ki bodo delovale v sovražnikovem zaledju, zdrobiti ofenzivno moč napadalca.

Izrednega pomena, včasih celo odločilnega, bi bilo delovanje v sovražnikovem zaledju. V partizanske, diverzantske in teritorialne enote bi se vključilo vse za boj sposobno prebivalstvo na začasno okupiranem ozemlju. Način njihovega de-

naloge pri krepitvi obrambne moči naše dežele.

Kako in s čim naj se bori? Pripravljenost na obrambo bo pripeljala do pričakovanih rezultatov le v primeru, če bo vsak naš državljani vedel, kaj je njegova naloga v morebitni vojni in kako jo bo lahko kar najlažje opravljal, pa tudi to, kako se bo najučinkoviteje obvaroval pred sovražnikovimi sredstvi za množično uničevanje in kako bo pri tem lahko pomagal tudi drugim. Zato pa je treba državljana strokovno usposobiti že v mirnem času, hkrati pa ga že sedaj opremiti z vsem, kar bi v primeru nenadne napada takoj potreboval.

Izraelski in vietnamski primer prepričljivo dokazujeta potrebo po temeljiti in pravočasni pripravi prebivalstva na boj. V prvem primeru je bil poraz arabske operativne vojske hkrati znak za prenehanje nadaljnje odpora in kapitulacijo tudi zato, ker vojna koncepcija arabskih dežel ni predvidevala vseljudske obrambne vojne, medtem ko se v drugem primeru milijonska in najsodobnejše oborožena ameriško-saigonska armada že leta in leta neuspešno bori s tako rekoč golorkim, toda za vseljudski odpor dobro pripravljenim in izurjenim prebivalstvom.

Vietnamski primer ni le dobra šola za nas, temveč tudi za morebitnega napadalca na našo deželo. Zato bo dosledno uresničevanje načela, da je naša vojska vse ljudstvo, tudi najboljše jamstvo za varnost naših meja.

S. P.

Fotografija z vprašajem

Fotografijo iz 47. številke »TV 15« nam je pojasnil tovariš Mirko Pirc iz Kopra: nastala je maja ali junija 1943 v vasi Stare žage, fotografiral pa je član ekonomata s fotoaparatom Ivana Mavroviča. V prvi vrsti so od leve proti desni naslednji tovariši: Stane, doma iz Krke, član glavnega sanitetnega ekonomata pri Mavroviču; Božo, tudi član ekonomata (Stane in Božo sta padla); zavezniški vojak jugoslovanskega porekla; Tončka, perica pri ekonomatu, ki sedaj živi v Ljubljani. V drugi vrsti: perica Olga iz Podutika, ki sedaj živi v Novem mestu; Mirko Pirc-Miki, Mavrovičev pomočnik, sedaj upokojeni major; aktivist Martin, član OO OF za Novo mesto, sedaj živi v Ljubljani; četrti je Ivan Mavrovič-Ivanov, šef sanitetnega ekonomata. V tretji vrsti sta prvi in drugi z leve zavezniška vojaka jugoslovanskega porekla; tretja je tovarišica Zibertova iz Novega mesta, takrat šef peric pri ekonomatu; četrti je stražar Feliks Picelj, ki sedaj živi v Podkorenju na Gorenjskem. — Bralce prosimo za pojasnilo tudi današnje fotografije

lovanja nam je že znan iz našega narodnoosvobodilnega boja, učinek pa bo še toliko večji, ker bodo te enote delovale v povezavi in ob sodelovanju z operativno vojsko na fronti. Delovanje na fronti in delovanje v zaledju bo v strateškem oziru edinstvena celota. Težišče bo praviloma na fronti, toda v nekaterih obrambnih operacijah utegne imeti delovanje v zaledju večji pomen od akcij na fronti.

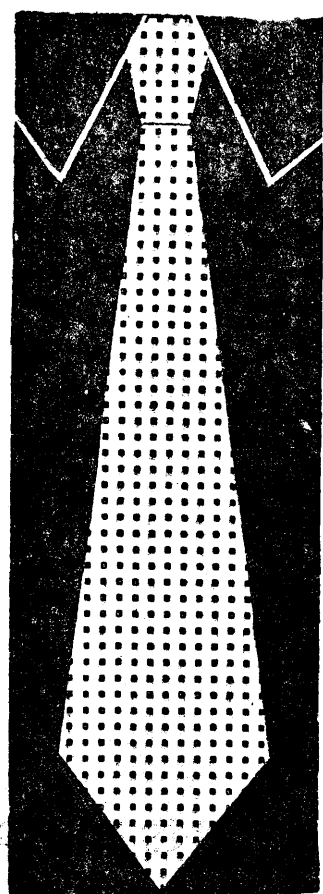
Nadzorstvo nad vsem državnim ozemljem ni nič drugega kot nenehno delovanje ljudske oblasti in preprečevanje, da bi zaživel in mogla delovati okupatorska oblast. To je hkrati tudi popolna uresničitev zamisli, naj vsak naš državljani v tej ali oni obliki postane borec za dosego zmage nad okupatorjem.

Taka je naša sedanja vojna koncepcija, ki se v bistvu prav nič ne razlikuje od načel, ki so veljala med NOB. Naša vojska je vse ljudstvo!

Taka koncepcija našim razmeram nedvomno najbolj ustreza. Izbor najustrenejše koncepcije pa je šele prvi korak. Na njeno uresničevanje se je namreč treba že v mirnem času vsestransko in načrtno pripravljati. Ali smo lahko zadovoljni z dosedanjim delom na tem področju?

Imamo sodobno oboroženo in izurjeno armado, na katero se lahko zanesemo, da bo v primeru sovražnikovega napada svoje naloge v redu opravičala. Manj pa je za izvajanje svojih nalog pripravljeno prebivalstvo. Z obrambnimi napori na tem področju bomo lahko zadovoljni šele potem, ko bo vsak naš človek vedel, za kaj naj se bori, kako naj se bori in s čim naj se bori.

Za kaj naj se bori? Za naš družbeni sistem, ki našemu državljanu omogoča svobodo, udeležbo pri upravljanju na vseh področjih in čedalje udobnejše življenje. Potemtakem so boj za nadaljnji razvoj našega samoupravnega sistema, odstranjevanje napak, ki pri tem nastajajo, in razvijanje socialističnega patriotizma silno pomembne, če ne celo poglavitne

Pojem elegancije so kravate TERITAL

Svilanit
K A M N I K.

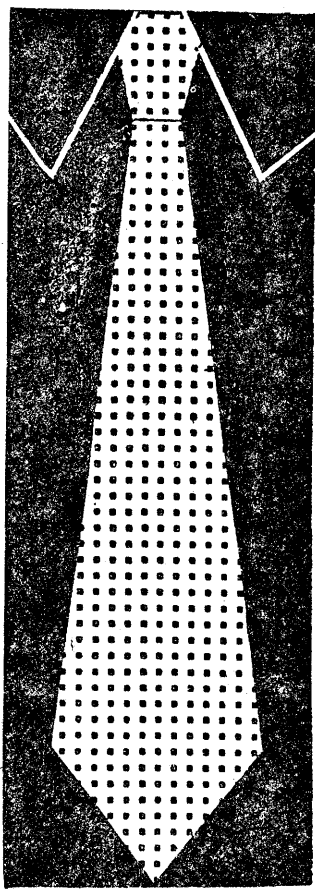
SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Razsulo južnovietnamske vojske

Reportaža, zaradi katere je bil prepovedan ameriški časopis »News Week«

V Dak Tou je 173. ameriški zračno-desantni brigadi dodeljen tudi neki južnovietnamski polk. Južnovietnamski vojaki so popolnoma varni pred napadi in njihova edina naloga je v tem, da ameriške vojske oskrbujejo s pivom in prostitutkami. Posebne enote vietnamskih vojaških formacij so na uslugo skoraj vsej 4. ameriški diviziji.

Sedaj je na razritem južnovietnamskem bojišču videti tole podoba: veliko število južnovietnamskih vojakov se sploh ne udeležuje nobenih vojaških operacij in so to opravilo prepustili »starejšemu bratu« — Američanom. Američani so v zadnjih treh mesecih imeli hujše izgube kot pa Vietnamci. Samo v mesecu avgustu so Američani poslali pod orožje v Vietnam več vojakov kot pa njihovi zavzniki v zadnjih šestih mesecih.

Pojem elegancije so kravate TERITAL.

Svilanit
KAMNIK

Z eno besedo: južnovietnamska vojska je bolna. Vojaki se nočejo boriti. Tudi vojska je v enakem stanju kot režim, ki ga razjedajo notranji spopadi, korupcija, nepismenost in strahopetnost.

Neki znanec mi je rekel:

»Severnovietnamci in vietkongovci se bore kot levi, naši vojaki pa kot zajci. Toda »zaj-

ci« izvirajo iz iste sredine kot »levi«, nekateri izmed njih pa so celo iz istih družin. Pa kakaj so potem »naši« Vietnamci tako slabi, »njihovi« pa tako dobri? Moj prijatelj polkovnik mi je tudi to delno pojasnil: »Komunisti se bore za nekaj, kar imajo v svojih glavah in srcih. Tudi vojaki vedo, za kaj se bore.« Razen tega Severnovietnamcem in vietkongovcem koristijo izkušnje iz desetletnega vojskovanja proti Francozom in Američanom. Nasprotno pa južnovietnamskim oficirjem sploh ni jasno, čemu se bore.

Do sedanjih razmer ni prišlo po naključju. Južnovietnamske oborožene sile, ki so po drugi svetovni vojni nastale kot del francoske vojske in so bile sestavljene iz pehotnih bataljonov, niso imele drugega kot prezir francoskih oficirjev. Ko pa so 1961. leta prišli Američani, so se tako razdrobile, da se partizanom niso mogle upirati. Prav takrat pa so komunisti krenili v nezadržan napad. Medtem ko so Američani vso svojo pozornost posvetili izpopolnjevanju aparata svojih svetovalcev, je 1965. leta južnovietnamska vojska prišla že tako daleč, da je grozila prava katastrofa. Da bi to preprečile, so Združene države Amerike poslale še svojo vojsko v Vietnam. V zadnjih treh letih je število ameriških vojakov naraslo letno do najmanj 50 odstotkov, tako da je sedaj tam že 700.000 vojakov. Izmed njih je 250.000 rednih vojakov, drugi pa so plačanci. Ubežnikov je sedaj sicer manj, toda še vedno mnogo — 74.000 na leto.

Korupcija je zajela celo letalstvo saigonske vlade. Pred kratkim so prijeli nekega komandanta divizije, ki je Vietkongu prodal načrt pomoči, ki jo ZDA dajejo Južnemu Vietnamu. Drugi oficirji pa se ukvar-

jajo s tihotapljenjem na kambodžski meji. Tu prihaja iz rdeče Kitajske razno blago, med drugim tudi električne svetilke in kemični svinčniki.

Bil sem tudi na bojišču. Ko sem bil izstopil iz helikopterja, sem se vdrl v blato, nato pa zavil proti enotam mornariške pehote. Srečal sem majorja Gordona Cooka, ki pa je bil zelo nerazpoložen. »Danes je še kar tiho. Na nas so izstrelili le 75 salv. Včeraj jih je bilo šeststo. Obstreljevali pa so nas s havbičami in topovi kal. 152 mm.«

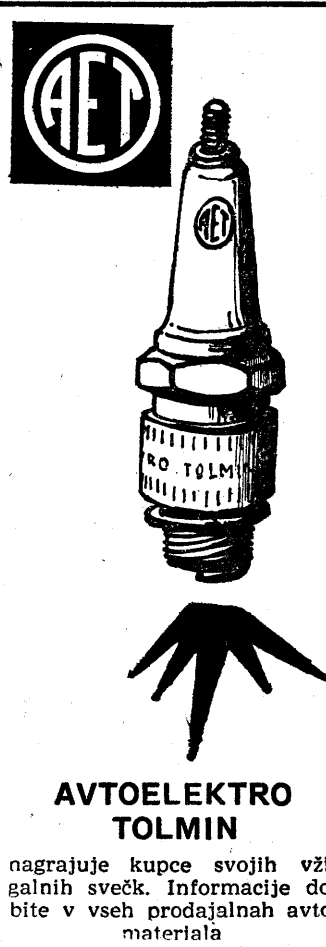
Tu sem spoznal tudi kapljarja Roberta Seeksa, starega enainvajset let. »Natančno vedo, kako smo razmešeni, medtem ko mi samo slutimo, kje so njihovi položaji,« je rekel. »Kaj naj vam povem? Nenehno nas obstreljujejo, mi pa imamo same izgube. Vojaki mornariške pehote, ki so tu, spe največ po štiri ure dnevno. Čista uniforma je tu prav taka redkost, kot je redki tudi počitek.«

Kaj naj rečemo o bojnem duhu vojakov, ki žive v tako težavnih razmerah?

»Bližajo se volitve 1968, leta in takrat se bomo tistemu človeku iz Bele hiše masčevali!« vpije neki vojak iz teme. Nejevolje slavne ameriške pehote si ni mogoče razlagati le s trenutnim razpoloženjem. Od nekaterih vojakov sem slišal tudi tole: »Johnsona mora zelo veseliti, ko sliši, kako propada ameriška pehota.« Med temi ljudmi smo ostali vso noč. V tem času je padlo 95 granat. Ob treh ponoči je bunker, v katerem smo bili, tako streslo, da smo že mislili, da se odpirajo tla. Ugotovili pa smo, da so to bili bombniki B-52, ki so svoj tovor

odvrgli blizu naših položajev. Naposled pa so se ogromni bombniki oddaljili in nekaj časa je bilo vse tiho. Toda ob pol šestih je severnovietnamsko topništvo spet začelo delovati.

Z nekega kraja tam na severu so po nas padale granate. Nato se je začel dan, katerega težave čutijo le vojaki mornariške pehote Združenih držav Amerike.

NEWS WEEK

Škofjeloški odred — kje drugje kot v Škofji Loki

Dne 18. decembra je škofjeloška občina podelila domicil Škofjeloškemu partizanskemu odredu. Tega dne je tudi občinski praznik.

Ta odred je ustanovil štab 9. korpusa NOVJ s ukazom 8. avgusta 1944. Območje njegovega delovanja naj bi segalo po Jelovici, po desnem bregu Save do Sentvida, po vzhodnem robu Polhograjskih Dolomitov ter zajemalo vso Selško in Poljansko dolino do Blegoša. Odred je imel dva bataljona ter štabno zaščitno četo. Člani prvega štaba odreda so bili kopetan Igor kot komandant, Tone Volčič-Sašo kot komisar, poročnik Boris kot namestnik komandanta in Milan Janežič kot pomočnik komisarja.

Prva naloga odreda je bila z mobilizacijo pomnožiti svoje vrste. Že čez dva meseca je štel odred 280 borcev in bork. Kmalu po ustanovitvi je postal komandant odreda Oto Vrhunec-Blaž Ostrovrhar, partizanski pesnik.

Odred je imel proti sebi dokaj številne sovražnikove sile, v glavnem iz garnizij Kranj, Škofja Loka in Sentvid, ki jih cenijo na 6000 vojakov. Torej je imel proti sebi najmanj 20-kratno premoč. Razen tega so v boj proti odredu občasno posegle tudi od drugod pripeljane nemške in druge enote. Prve mesece obstoja pa je odred po cenitvah kljub temu v bojih in diverzantskih akcijah onesposobil okoli 500 sovražnikov. Sam odred je imel do nemške ofenzive spomladi 1945 razmeroma majhne

izgube, povprečno dva borca na teden. Zadnja ofenziva v marcu 1945 pa je odred dobesedno zdesetkala. Točnega števila padlih, ujetih, ranjenih in pogrešanih ni bilo mogoče nikoli ugotoviti.

Za lažje razumevanje odredove dejavnosti naj naštejemo nekaj njegovih akcij:

Po posebnem ukazu štaba korpusa je odred 10. oktobra 1944 prvič prešel bivšo italijansko-jugoslovansko mejo in se ustavil v vaseh Jesenice — Zakoja — Ravne — Bukovo. V petih dneh je imel odred nekaj spopadov s sovražnikom. Največ so delovali ostrostrelci, bilo je tudi nekaj diverzij v Baški grapi, četa prostovoljcev iz 1. bataljona pa je izvedla demonstrativni napad na Hudo južno.

Konec oktobra je odred sodeloval z 31. divizijo in blokiriral postojanko Črni vrh. Pri tem se je nekajkrat spopadel s sovražnikom v frontalnem boju. V noči med 26. in 27. oktobrom 1944 se je odred vrnil na svoje območje.

19. novembra je odred v okviru akcij za likvidacijo Železnikov blokiriral postojanko Gorenja vas in Poljane. Spet so zadali ostrostrelci sovražniku največ izgub. Železniki so bili osvobojeni in odred je zdaj varoval osvobojeno ozemlje pred vpadi, zlasti iz Selc, ki so samo 4 km od Železnikov. Bilo je več hudih spopadov.

Med napadom 31. divizije na Gorenjo vas je odred blokiriral Črni vrh in tri dni odbijal sovražnika. Padel je pomočnik ko-

misarja odreda Milan Janežič. Pozneje je odred sodeloval v tridnevni bojih za uničenje postojanke pri Sv. Križu nad Železniki in na postojanke v Baški grapi.

V zadnji nemški ofenzivi, spomladi leta 1945, je bil odred na domačem območju skupaj z nekaterimi enotami 31. divizije. Od 360 borcev je odredu ostalo le nekaj več kot 100 borcev, izgubil je tudi večino orožja in opreme. Padel je tudi komandant odreda Oto Vrhunec-Blaž Ostrovrhar; zamenjal ga je poročnik Franc Sivc. Odred je dobil novo orožje, tudi novi borci so začeli prihajati, toda do konca vojne jih ni bilo nikoli več toliko kot prej.

Teden dni pred osvoboditvijo je odred odšel na najdaljši pohod v svoji zgodovini, namreč do Gorice. Prišel je v Solkan, kjer so ga slastnostno sprejeli, nato se je umaknil na okoliške višine. Na Sveti gori je odred 30. aprila 1945 razorožil nad 300 četnikov in črnosrajčnikov. Nato pa je še pred prihodom Angloameričanov vdrl v Gorico. Ob 8. uri 1. maja je imel odred zadnjo žrtve pri goriški železniški postaji, ob 10. uri pa so v Gorico pripeljali zavezniški tanki.

Zadnjo nalogo je odred opravil 5. maja: zavarovanje Ajdovščine, kjer je bila ustanovljena prva slovenska vlada. Dva dni kasneje se je prepeljal nazaj v Gorico.

Dne 15. maja je bil odred razpuščen, borci in oficirji pa večinoma vključeni v 2. brigado KNOJ v Trstu. Tone Lotrič

Streljanje s torpedi

Iz izkušenj prve, predvsem pa druge svetovne vojne vemo, da torpedo spada med osnovna orožja za boj na morju. S torpedi so oborožene podmornice, letala, torpedni čolni, rušilci in še nekatere druge vrste vojnih ladij.

Prvi torpedo je nastal na Jadranu. Hrvat Ivan Blaž-Lupis je 1868. leta konstruiral torpedo, ki ga je poganjala para. Njegov sodelavec Anglež Whitehead je torpedo izpopolnil, tako da so ga kmalu nato vključile v oborožitev vse vojne mornarice na svetu.

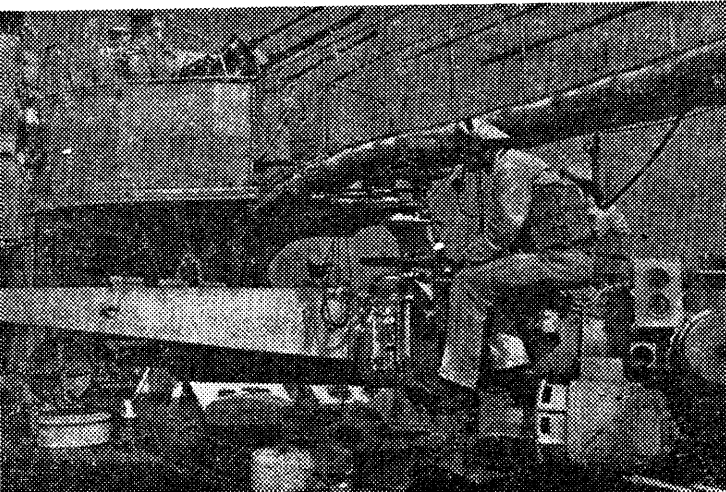
Whiteheadov parni torpedo so uporabljali med prvo in drugo svetovno vojno. Toda Nemci so že v začetku zadnje svetovne vojne začeli na svojih podmornicah uporabljati novo vrsto tega orožja — električni torpedo, katerega prednost je bila v tem, da za seboj ni puščal nobenih sledov.

Sedaj imajo še boljše torpede. Med njimi so tudi tako imenovani akustični torpedi, ki sami iščejo cilj in brze v smeri,

odkoder prihaja šum ladijskega vijaka.

Manjše ladje, kot so na primer torpedni čolni, spuščajo podnevi torpede iz razdalje od 1500, ponoči pa do 1000 metrov.

Napadajo iznenada in hitro. Z večjih daljav pa spuščajo torpede rušilci. Ko imajo do cilja še približno štiri kilometre, izstrelijo proti njemu po več torpedov hkrati.

MERILEC OB APARATU ZA IZSTRELJEVANJE TORPEDOV OBRACA TORPEDNO CEV PROTI CILJU

POVEČUJE OBRESTI ZA DEVIZNE RAČUNE OBČANOV:

- za vloge na vpogled od 4 na 6% (4% v devizah in 2% v dinarjih)
- za vezane vloge preko 13 mes. od 6 na 7% (6% v devizah in 1% v dinarjih)
- za vezane vloge preko 24 mesecev na 7,5% (6% v devizah in 1,5% v dinarjih)

Vsa vplačila in izplačila z deviznega računa izvršuje banka brezplačno.

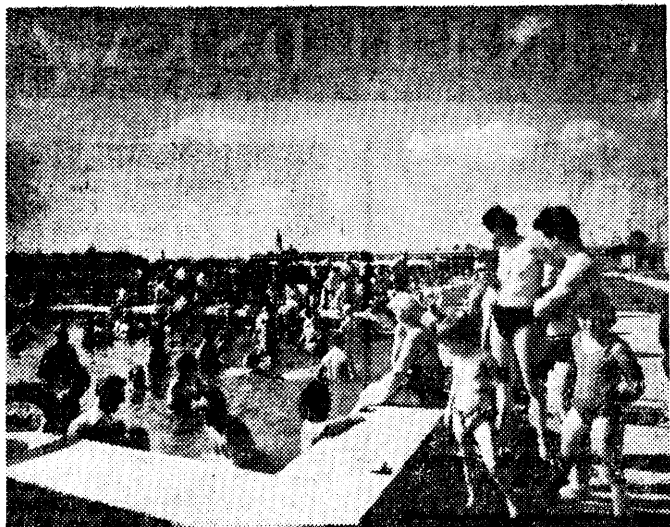
Banka posluje za stranke vsak dan razen sobote:
● od 7.30 do 12. in od 14.—18.30 ure
● ob sobotah: od 7.30—12. ure

Vsak vlagatelj pri naši banki, ki ima hranilno vlogo v višini 1.000,00 N-din ali več, je zavarovan za primer nezgode. Vabimo vas, da nas obiščete v naši banki v Ljubljani, Titova 32, kjer vam bomo posredovali podrobnejše informacije.

OBRESTI ZA HRANILNE VLOGE:

- vloge na vpogled 6,25%
- vezane vloge preko 13 mesecev 7%
- vezane vloge preko 24 mesecev 7,5%

Članom
ZVVI
ZB
ZROP

nudimo zdravljenje v MORAVSKIH TOPLICAH
za naslednje bolezni:

- obolenja lokomotornega aparata, zlasti revmatična obolenja,
- od ginekoloških obolenj pa posebno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa

Priporočamo vam tudi obisk ostalih krajev v Prekmurju. Za dodatna okrepčila so vam na razpolago: hotel z restavracijo »Zvezda« v Murski Soboti in Ekspres bife s slašičarno, Gostišče »Zvezda« s prodajalno vin in skladiščem piva v Murski Soboti, restavracija ob kopališču v Moravskih Toplicah.

Na razpolago so vam tudi gostišča v Petrovcih, Salovecih in Križevcih.

Za cenjeni obisk se pripravota Gostinsko podjetje »ZVEZDA« Murska Sobot

***Tovarna usnja, krzna,
konfekcije in lahke obutve***

Šmartno pri Litiji

nudi cenjenim potrošnikom priznane izdelke

iz krzna, krzneno konfekcijo in lahko obutev

Vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem pristrčno čestitamo za občinski praznik.

v Radence po zdravje ZA BOLEZNI PRESNAVLANJA

**Kdor zdravje ljubi,
ne pije veliko.
Če pa pije,
pije Hermeliko!**

DANA TOVARNA RASTLINSKIH SPECIALIPEI

**Vsak član ZZB NOV
naj postane
naročnik »TV 15«**

jogi
MEBLO
NOVA GORICA
IZDELAVAJO V NOVI GORICI

jogi

Preden izbereš svojo vzmetnico me dobro poglej: samo mene kličejo.

... kajti vzmetnic je mnogo, **jogi** pa samo tista, ki jo proizvaja **MEBLO**

ALFA STUDIO - 67 • N.D. 5

Kombinat

»MLINOTEST« Ajdovščina

nuđi cenjenim potrošnikom edinstveni proizvod v Jugoslaviji

to so z mesom polnjene testenine
Poizkusite, ne bo vam žal!

ZE SEDAJ, KO JE SE ČAS, POGLEJTE, KAJ POTREBUJETE ZA NOVOLETNO RAZPOLOŽENJE V VAŠEM DOMU!

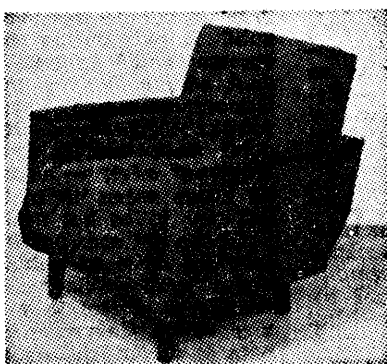
TRGOVSKA HIŠA namo Tomšičeva ulica 2

vam nudi v razširjenem in povečanem ascrtimentu

- okrasne in druge potrebščine za novoletno jelko
- igrače za otroke vseh starosti: lesene in plastične, mehanične, sestavljanke, električne železnice z dodatnimi deli, slikanice, lutke
- novoletne razglednice in vizitke
- darilni paketi s slaščicami za otroke

Pri opremi stanovanj ne pozabite na tapecirane izdelke
v raznih izvedbah, ki jih dobite v vseh boljših trgovinah

Sprejemamo individualna naročila za opremo domov, hotelov, kinematografov in podobno.

S solidnimi izdelki in zmernimi cenami se priporoča

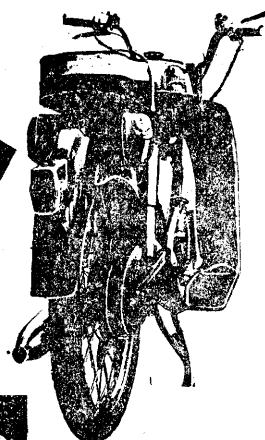
TOVARNA OBLAZINJENEGA POHIŠTVA

»NOVA OPREMA«

SLOVENJ GRADEC

FOTELJ SAN MARINO

mpedisti!

• SATURNUS •

• **SATURNUS** •

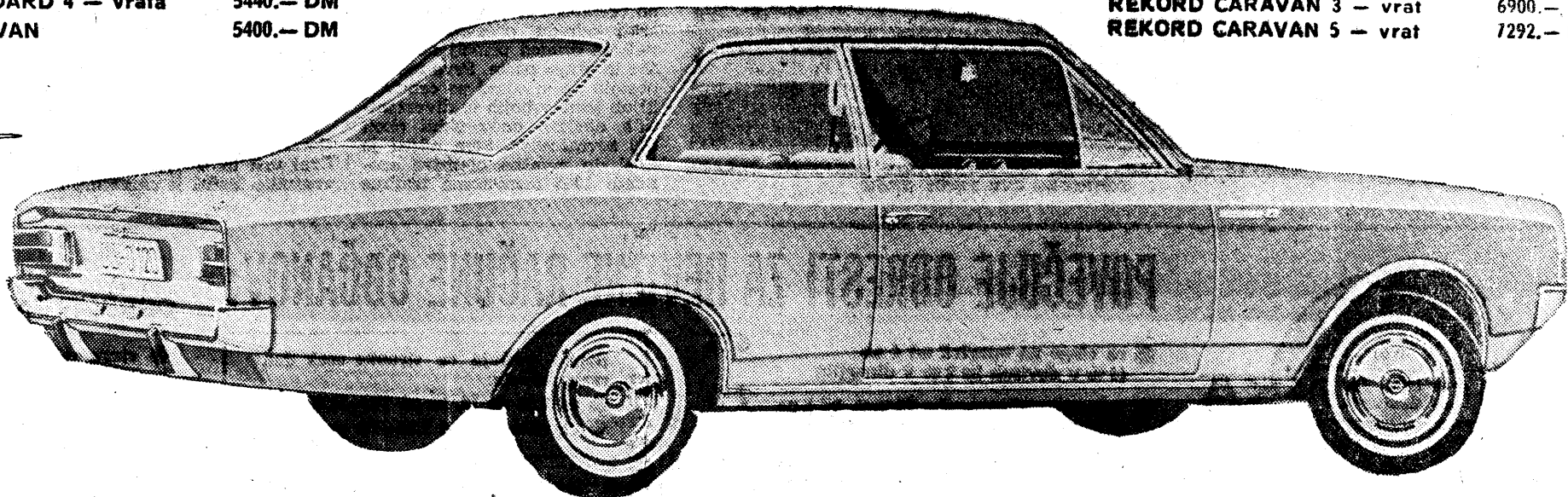
PRAVILNIK O REGISTRACIJI MOTORNIH VOZIL PREDPISUJE, DA MOFATE MOPEDE OPREMITI S SVETILKAMI, KI OSVETLUJEJO TUDI REGISTRSE TABLICE. TAKI SVETILKE IZDELUJE TOVARNA SATURNUS. KUPITE PA IH LJILKO V VSEH SPECIALIZIRANIH TRGOVINAH, SERVISIH IN PRI KOMISIJAH ZA TEHNIČNE PREGLEDE MOTORNIH VOZIL.

ČE BOSTE VAS MOPED OPREMILI Z NOVO ZADNJO SVETILKO, KI JO ŽE UPORABLJA TOVARNA TOMOS V SVOJI PROIZVODNJI, SI BOSTE ZAGOTOVILI NEMOTENO IN VARNO VOŽNJO!

[illegible]

OPEL KADET STANDARD 2 — vrat	4992.— DM
KADET STANDARD 4 — vrata	5440.— DM
KADET CARAVAN	5400.— DM

OPEL REKORD STANDARD 2 – vrát	6600.— DM
REKORD STANDARD 4 – vrata	6900.— DM
REKORD CARAVAN 3 – vrát	6900.— DM
REKORD CARAVAN 5 – vrát	7292.— DM

Informacije: AVTOTEHNA, Ljubljana, Titova 25, tel. 312-022

[illegible]

Kraljevi kovčki

Belgijski kralj Leopold je nekoč zaničljivo rekel, da imajo vladarji dežel, kakršna je Grčija, zmerom pripravljeni kovček ob vznožju postelje: da poberejo sila in kopita, kadar so tla prevroča. Za dinastijo Gluckburgovcev, kraljevsko družino, ki jo je bila Danska »posodila« Grčiji, je to nekako stalna praksa. Prvi Gluckburgovec Oto Bavarski je moral abdicirati leta 1862. Jurij I. so leta 1913 ubili v Solunu, njegov sin Konstantin I. je prišel navzkriž z Venizelosovo vlado, sprožil vojno, toda potem skozi zadnja vrata zapustil kraljevino. Njegov sin Aleksander je umrl, ker ga je ugriznila opica(!), tako da se je Konstantin I. vrnil na prestol, pa spet abdiciral leta 1922 in umrl v Italiji. Leta 1935 je z državnim udarom generala Kondilisa prišel na prestol Jurij II. Naposled je v dokaj burnih okoliščinah zavladał Grčiji Pavel: najprej državljanska vojna, potem leta miru in prežgodnja smrt. Zadnji Gluckburgovec na grškem prestolu je bil Konstantin II. »Vodstvo države« je prevzel marca 1964, decembra 1967 pa je zgrabil kovček, ki je stal ob postelji, ter pobegnil v Italijo.

Ko je Konstantin II. sedel na grški prestol, so se deželi začeli obetati lepši časi: nekaj prej je na svobodnih volitvah zmagala stranka starega demokrata Giorgisa Papandreua. Stari politik je začel izvajati socialne reforme, Grčijo je polagoma postavil na lastne noge, kazalo je, da se bo dežela utrčila nazvrat na nazven. Za razliko od Velike Britanije ali skandinavskih dežel ima monarhija v Grčiji veliko oblast: kralj po ustavi nima nobene odgovornosti za svoja dejanja, postavlja vlado, odstavlja vlado, je skratka pomemben faktor v političnem življenju dežele. Gre predvsem za to, na čigavi strani je kralj: takšno je tudi politično življenje dežele.

Konstantin je bil najmlajši kralj na svetu, ko je prišel na prestol: niti štiriindvajset let ni imel. Dotlej ni imel dosti pojma o vladanju: bolj se je zanimal za avtomobile, letala in jadralnice. Njegov najljepši dan ni bil, ko je sedel na prestol, marveč poleti leta 1960, ko je na olimpijskih igrah zmagal v regati. V zlatih letih mladosti se je podil z avtomobilom po atenskih ulicah in na vsakem ovinku ogrožal človeška življenja. Nekaj časa je bil zaljubljen v neko igralko, naposled pa se je oženil z dansko princesko Ano Marijo in tako sklenil krog dinastije, ki izvira iz Danske.

Ko je Konstantin sedel na prestol, se je Grčija prebujala in monarhistične ustanove so začele propadati. Kraljevska družina med ljudstvom ni bila priljubljena. Na dvoru so spletkarili, vpliv Konstantinove matere Friderike je bil zelo velik in v deželi, ki je bila nekoč zibelka demokracije, je kazalo, da je najvažnejša ravno kraljevska dinastija.

Konstantin je začel svojo politično dejavnost poleti 1965. Njegov prvi korak je bil — kot vsi naslednji — napaden. S spletkami je povzročil razcepilnost v vladajoči stranki, odstranil Papandreua in ga zamenjal z novo vlado, ki je bila po volji njemu, finančnim močtem in vojakom ter ZDA. Ti namreč niso bili zadovoljni s politiko starega demokrata. Toda kraljev ukrep ljudstvu ni bil všeč. Za letošnje poletje so bile napovedane splošne volitve in vsi v Grčiji so dobro vedeli, kdo bo zmagoval: nihče drug kot Giorgios Papandreu.

Treba je bilo vneprej spodkopati starega politika. Pri tem ima Konstantin svoje »zasluge«. Nič ni imel proti, ko so si izmislili zaroto in ko so na procesih začeli obsojati in potem zapirati demokratske politike, sindikalne voditelje, oficirje in ministre. To je bil prvi korak.

Drugi korak je bil vojaški udar 21. aprila letos. Tudi pri tem Konstantin ni imel čistih rok. Govorili so sicer, da za udar ni vedel, da je bil presenečen in da se je sprva celo obotavljal, a naj se priključi vojaški junti, ki je zmagala. Toda s svojim prejšnjim vedenjem je popolnoma jasno pokazal, na čigavi strani je. Tako se je oddalil tudi po 21. aprilu letos. Ko bi Konstantin tedaj reagiral, kot se spodobi, ko bi se obrnil na ljudstvo, ko bi pozval ljudstvo in vojsko — konec koncev so navadni vojak — bi civilisti v uniformi — naj se upre vojaški junti, bi morda zmagal, prav gotovo pa bi dobil domo in na tujem tolikšen ugled, da mu zdaj ne bi bilo treba bežati iz dežele.

Mogoče je Konstantin dobro vedel, da ga ljudstvo ne mara, zato je le tako rešil prestol in predvsem sebe, da se je pridružil junti. Bržkone ni pričakoval tolikšnega odpora v svetu. Juntja je namreč začela tako kot vse junte po svetu: zaprla je vse politike, ki ji niso bili všeč: desničarske in levičarske. Zaprla je vse vojske, ki so bili napredni ali vsaj naklonjeni kralju (zavedala se je tudi te nevarnosti, ki pa jo je Konstantin spregledal). Grčija se je spremenila v deželo političnega in policijskega terorja, postala je fašistična dežela. Zaporji so se napolnili. Opušeni otoki so postali koncentracijska taborišča, vse življenje je bilo zadušeno: predvsem pa politično in kulturno.

Svet je reagiral: vse napredne dežele so obsodile grško diktaturo, tudi dežele, ki imajo kralje na prestolu, na primer skandinavske. V NATO, katerega članica je tudi Grčija, so se pojavila mnenja, naj Grčijo izključijo itd.

Konstantin svojega vedenja ni spremenil: medtem ko so bili zaporji polni, je sprejemal vodilne vojaške tirane, obedoval z njimi, se fotografiral z njimi. Po svetu so krožile fotografije srečne Konstantinove družine: vsi so se zadovoljno smehljali. Nihče se ni zmedel za teror. Kralj je vladal in vojaški junti je bilo prav, da je dinastija na njeni strani: tako je bilo njeno ravnanje zakonito.

Laže je zmagati na olimpijskih igrah kot vladati deželi, laže je pozirati za slike v revijah kot si pridobivati naklonjenost ljudstva. Zato je zadnje dejanje kralja Konstantina naravnost smešno. V svet je prišla novica, da je Konstantin izvedel proti-udar: s severa dežele naj bi se z zastavo svobode blížal jugu, pozival ljudstvo na upor proti junti. Govoril je, da je bil prisiljen preiti na stran junte, ker je le tako preprečil prelivanje krvi. Govoril je, da je treba spet uesti demokracijo. Toda ljudstvo ga ni poslušalo. Nekje na severu je Konstantin posnel svoj poziv na magnetofonski trak, ki ga je potem zavrtela kratkovalovna radijska postaja v Larisi. Njegove besede so potem natiskali na lepake in jih z letali raztrosili nad Solunom: tako so ljudje »zvedeli«, da se je kralj »uprl«.

Kralj je baje računal na podporo njemu zvestih generalov na severu. Toda ušel se je: junta je medtem očistila vso vojsko: odstranila je najmanj dva tisoč oficirjev, ki bi zdaj lahko pomagali kralju. Kaj pomaga, če je bil ta ali oni general na kraljevi strani, ko pa so bili proti njemu polkovniki, majorji in kapetani, resnični poveljniki vojakov.

Junta v Atenah je ukrepala naglo in učinkovito. Vojska je zasedla vse važnejše položaje v deželi, razglasila, da bo ukrepala v korist države in Konstantin je naredil zadnjo in najhujšo napako: namesto da bi ostal v deželi in si tako rešil zadnji pedenji ugleda, je zgrabil že pripravljene kovčke ter se z ženo, materjo, sestro, otrokoma, služničadjo, nekaj oficirji in politiki (med njimi se je znašel celo premier Kolias) spravil v letalo in pobegnil. Pristal je v Italiji. Pozneje dogajanje pravzaprav ni pomembno: mogoče je, da se Konstantin vrne. Če se vrne, potem bo imel dosti manj moči. Postal bo kralj britanskega ali skandinavskega tipa: bolj častne dolžnosti in vloge bo imel, toda med ljudstvom bo še manj popularen.

Konstantin je padel v spretno nastavljen past. V Atenah se je z nekaj časa govorilo, češ da kralj nekaj pripravlja. Polkovniki so ga pustili, da je prišel na pol poti, potem pa so ga proglasili za zarotnika, ga premagali z mezinem in prisilili, da je pobegnil. Polkovnik Papadopoulos, ki je zdaj predsednik vlade, je posmehljivo rekel: »Vladar se je sam odrekel svojim pravicam in dolžnostim. Po ustavi je potem predviden regent. Mar smo mi krivi, če je pobegnil?« Dokaz, da je bila junta pripravljena na Konstantinov »protiudar«, je tudi v tem, da je imenovala regenta — generala Zolotakisa — že takrat, ko je bil kralj še v Grčiji.

Tako je junta izigrala kralja, ki je sedel na lastne limanice, vsa oblast je prešla v roke polkovnikov, ki jih kralj nič več ne ovira. Ljudstvo ni hotelo v boj za kralja, ki je dovil, da je Grčija postala narod izseljencev, beguncev in zapornikov. Nihče mu ni sledil, zato je pobegnil.

Konstantin je imel kovček pri postelji. Kaže, da je beg najljubši sistem vseh kraljev.

STANE IVANC

Lado Ambrožič-Novljan: Pohod Štirinajste

Že precej časa je pretelko, kar je CZP »Soča« iz Nove Gorice natiskala knjigo »Pohod Štirinajste«, kot št. 33 iz predvidene obsežne zbirke »Knjižnica NOV in POS«, vendar je doslej ta knjiga doživela le malo ocen in poročil. Kaj je temu vzrok? Brez dvoma je vzrokov več, eden med njimi je tudi ta, da doslej še nismo imeli dovolj jasne politične ocene pohoda te naše elitne enote v sovražnikov brlog, prav tako pa tudi ne vojaškega pregleda. Več ali manj smo morali brati le naštevane dogodkov iz njene krvave

epopeje, ki je terjala toliko naporov in krvi.

Nekaj besed o avtorju: Lado Ambrožič-Novljan, učitelj in rezervni oficir bivše jugoslovanske vojske, se je opredelil za OF

zelo zgodaj in dosegel v vrstah njene vojske naravnost blestečo vojaško kariero. Po zgodnji uspešnosti se je posvetil slovenski vojaški zgodovini. Iz časa, ko smo Slovenci imeli svojo vojsko prvič in upajmo zadnjič v zgodovini, je napisal nekaj del, ki so zbudila pozornost. Med njimi je tudi njegovo zadnje delo »Pohod Štirinajste«.

Kaj pomeni za nas opis pohoda Štirinajste divizije, si tudi nekdanji partizani težko predstavljajo. To je bil slovenski »ledení pohod«, če ga primerjamo s podobnim pojavom v zgodovini državljanske vojne v Rusiji.

Dvoje vprašanj je, zaradi katerih je pohod Štirinajste na Štajersko še vedno premalo poznani: zakaj ni divizija prečkala odšla po delih, morda po brigadah ali celo bataljoni, da bi se nekje na Štajerskem združila in pa, zakaj ni bil pohod vsaj dva tedna kasneje! Tako bi se divizija izognila bojem v globokem snegu in hudem mrazu, s tem pa prihranila velike človeške žrtve.

Na prvo vprašanje avtor ne odgovori, ker za to nima dokumentov. Čeprav je bil pohod divizije po delih možen, takega načina niso poskusili. Torej bo na to vprašanje odgovorila prihodnost (če bo imel še kdo odgovoriti).

Obvestilo

Kot smo že poročali, je pred kratkim izšla pesniška zbirka Vinka Šumrade pod naslovom Ulaka. Dobite jo lahko v knjigarnah Cankarjeve založbe, Mladinske knjige in Državne založbe v Ljubljani ter na Notranjskem in v prodajalnah zavoda Borec, lahko pa jo naročite tudi neposredno pri založniku, tj. pri upravi muzeja ljudske revolucije v Ložu, p. Stari trg. Cena 13 N-dinarjev.

ZAKAJ MIMO ZAVODA »BOREC«?

V rubriki Pisma bralcev, Delo, nedelja, 3. decembra 1967, je bil objavljen dopis ZAVODA BOREC iz Ljubljane, ki se je čutil prizadetega zaradi kulturne tribune TV, dne 28. 11. t. l. Isti dopis je z naslovom NA NASLOV KULTURNE TRIBUNE RTV objavil tudi tednik TV 15 dne 3. 12. t. l. Zato naj nam bo dovoljeno, da tudi mi isti tekst odgovora pošljemo obema listoma kot priložnost.

Naša oddaja je imela namen, da v obliki pogovora nekaterih članov komisije za razvijanje tradicij NOB pri zvezi združenj borcev NOB Slovenije informira gledalce televizijskega programa o različnih področjih dejavnosti same komisije in njenih podkomisij. V oddaji, oziroma že v napovedi, je bilo poudarjeno, da bo ta oddaja uvod v kasnejšo obravnavo tematiko, ki terja od nas odgovor, kako naš čas in naš človek, zlasti mlad, podoživlja tradicije NOB in kakšna so prizadevanja, da te tradicije ohranimo žive ter prepričljive.

Kakor je bilo razvidno iz oddaje, je različnih področij, ki jih delovna usmerjenost komisije za ohranjanje tradicij NOB spremlja in programsko direktno ali indirektno usmerja, mnogo. Založništvo in tisk s tematiko NOB je le ena od številnih dejavnostnih vej omenjene komisije. Prav tako je z zgodovino NOB, z glasbeno ali likovno dejavnostjo in podobno.

Komaj tridesetminutna, zgolj informativna oddaja ni mogla zajeti niti glavnih področij dejavnosti ko-

misije za razvijanje tradicij NOB in bi bili nekateri predstavniki različnih podkomisij, katerih delovanje v oddaji nismo omenjali, najprej lahko prizadeali. Pa so, kot vse kaže, razumeli namen oddaje in napoved kasnejše obravnavane posameznih tem, kot so: zgodovina NOB, založništvo, ali delo z mladino.

Ker v oddaji nismo vključevali udeležencev pogovora po principu zastopstva institucij, pač pa po principu sodelovanja v komisiji za razvijanje tradicij NOB, ne vidimo razloga za prizadeost Zavoda Borec, ki smo ga zaradi splošne zastavljenosti vprašanja o založniški dejavnosti s tematiko NOB seveda morali omeniti. Če odgovori na naše širše zastavljeno vprašanje niso bili po volji vsem gledalcem in poslušalcem, zlasti

Na straneh 32 in 33 nam avtor odgovori tudi na drugo vprašanje: toda spet samo posredno in brez končne ocene. Zima je bila morda vse do februarja, ko se je 14. diviziji usul sneg na glavo; to je bila že tretja zima v NOB, a še nobena dotlej ni povzročila večjih težav... Razen tega pa je vodstvo želelo diviziji že imeti na Štajerskem prve pomladne dni, ko bo napočil konec...

Ze ko so izhajali nekateri odlomki knjige o 14. diviziji, je bila razprava o njih dokaj žolčna. Prav je tudi, če si priključimo v spomin, da je bil pred leti s Kajuhovo nagrado nagrajen rokopi, ki ni nikoli izšel — prav zaradi nesporazumov okoli mnogih temeljnih in važnih vprašanj.

Zatorej lahko štejemo, da je avtor dosegel velik uspeh, ko je kljub vsem ugovorom in različnim mnenjem knjiga zagledala beli dan. Ko jo bomo brali, pa se bomo morda spomnili, koliko truda in znanja je zahtevalo zbiranje gradiva, če več pa ocena posameznih poročil, ko je pisec moral vse tehtati, primerjati in ocenjevati, nikomur verjeti, vse znova in znova preverjati. Saj smo vsi ljudje podvrženi prikrižanju lastnih napač, posebno še, če se bojimo, da so bile te krive smrti mnogih naših prijateljev. Torej zasluži avtor vse priznanje. Ta knjiga pomeni njegov vzpon med vodilne slovenske vojaške zgodovinarje. Obenem pa se še bere kot kak roman. Zato jo bodo bivši borci najbrž radi brali, prav tako pa tudi drugi, ki bodo skušali za njeno pomočjo razumeti mnoge pojave v sedanosti in prihodnosti ter iskati rešitev iz težav v smelosti in zaupanju v zdravje moči preprostih ljudi.

Mile Pavlin

Ljubljanske opekarne

LJUBLJANA, Cesta na Vrhovce 2

vam nudijo

vse vrste opečnih izdelkov

Posebno priporočamo

modularni blok, s katerim se hitro in poceni zida

Zahtevajte naše ponudbe.

Vse informacije daje prodajni oddelek tel. 20-965, 22-883.

FILIP RIHAR:

Preserskim žrtvam*

Spomin star dvajset let se drami: šestnajst kolov v Gramozni jami, šestnajst ljudi privezanih z vrvo, šestnajst obvez čez mrak oči...

Zadržal fašistični je mitraljez — omahnilo šestnajst teles krvavih je v peščena tla...

In šestnajst mater in žena zavpilo v silni bolečini je v Dolu, Bistri, Borovnici...

Se mrtvece fašistični je bes oskrnjel s čevlji in kopiti, zmaličil mučeniški njih obraz...

Nikdar ne pozabimo vas! V nas boleč spomin se drami, ki mrli tam v volterski smo temnici... Za vedno smo mi živi z vami!

* V noči od 4. na 5. december 1941 so partizanski minirni zaminirali železniški most čez Ljubljanico pri Preserju. Italijani so se za to kruto maščevali. Zaprlji so 69 ljudi, od katerih so jih 28 obsodili na smrt, 12 na dosmrtno ječo, 4 na tridesetletno, 5 na osemletno in enega na triletno ječo. Med ustrelenimi je bil tudi Anton Miklavič, učitelj v Borovnici.

Partizanska ljudska pesem

Anton Miklavič

Spoznal sem te šele v temnici ubogi Anton Miklavič, učitelj bil si v Borovnici, o tebi nisem vedel nič.

V najtežji uri si življenja, z utrim steklom žepne ure, hotel pretrgati nit trpljenja v norišnici grozne kvesture.

Na vratu brazgotina rdeča, v obraz bolan, udri in bled. Kako te zdelala je ječa! Le kakšen bil si ti popred?

Pretepanje, samica strašna, zaradi tvojih škornjev, blata. Usoda čudna, zlobna takšna in čas strašan te v smrt peljata.

Tvoj advokat se je potrudil za štirideset tisoč lir — In ti si se zelo zažudil — Kako je drag bil ta hudir!

Deset dni potov na sodišče, v okovih sledi ti si stal. Najprej oko la tebe išče, ko si v železju pritožjal.

Ob sodbe ostri odločitvi si glavo sklonil, zahtel, si v tej življenja grenki bitvi za vselej v jami onemel.

Naj ti bo naša zemlja lahka, saj z vncem trnovim si pal, ne bomo pozabili zlahke — spomin na tebe bo ostal...

Dobili so sovjetska odlikovanja

Petdeseto obletnico oktobrske praznovale tako, kot menda še praznovali tako kot menda še nobena država ni praznovala kakšnega svojega jubileja. Med drugim so tudi odlikovali precejšnje število svojih državljanov, zlasti tistih, ki so se revolucije in kasnejše državljanske

vojne udeležili. Med temi pa je bilo tudi 713 Jugoslovancev. Nekaterim, ki so se udeležili praznovanja v Moskvi in Leningradu, so odlikovanja izročili tamkaj. Pred kratkim je sovjetski veleposlanik v Beogradu podelil odlikovanja udeležencem oktobrske revolucije in državljanske

vojne v Beogradu, dne 12. decembra pa je izkoristil svoj višjodnostni obisk v Ljubljani za to, da jih je podelil tudi Slovencev.

Zbrali so se v Klubu poslancev, proslava je bila skromna, saj stari ljudje ne ljubijo hrupa. To pa ne pomeni, da podelitev s proslavo ni bila prisrčna in ganljiva.

Stirje Slovenci, med njimi Ivan Možina iz Loga pod Mangartom, so dobili visoko sovjetsko odlikovanje Red rdeče zastave. Ivan Maver je dobil Red časti, drugi pa medalje za vojne zasluge. Vsega skupaj je bilo odlikovanih 34 Slovencev, vendar nekateri niso mogli priti po nje zaradi starosti in bolezni.

Sovjetski veleposlanik Benediktov je govoril zbranim odlikovancem in gostom, med katerimi so bili nekateri visoki predstavniki družbenega in političnega življenja naše republike, o mednarodnem pomenu oktobrske revolucije. Povedal je tudi, da je v 49 letih obstoja rast

industrijske proizvodnje v SZ znašala letno povprečno 10 odstotkov, medtem ko je drugje po svetu, v kapitalističnih, znašala le 3 do 4 odstotke. SZ je postala močna in ni več daleč čas, ko bo dohitela ter prehitela ZDA. Zlasti pa je poudaril, da se odnos med SZ in našo državo razvijajo in krepi prijateljstvo. Nazadnje se je zahvalil vsem za njihov prispevek v boju za sovjetsko oblast.

V imenu odlikovancev se je veleposlaniku zahvalil tudi dr. Franjo Novak iz Ljubljane, ki je tudi nosilec »Spomenice 1941«. Dejal je, da pomeni za udeležence revolucije največjo srečo, ko vidijo, kako lepi so plodovi njihovega boja. Udeleženci oktobra so svoje izkušnje iz Rusije prenesli v svoje države in tudi naša NOB se je razvijala na njihovi podlagi. Nazadnje pa je dejal, da so posebno srečni, ker SZ ni pozabila nanje, tuje, ki so smatrali revolucijo kot svojo in so zato pomagali ruskim bratom.

TAKO NAJ BO VSAKO LETO

V Celju je občinski odbor ZZZ omogočil združenjem borcev in vojaških invalidov pripravo skromne proslave letošnjega dneva republike včlanjenim pa tudi nevladenim partizanskim materam in vdovam. Odbor ZZZV Celje II (Gaberje in Hudinja) je priredil proslavo že nekaj prej v dvorani »Amerika«. Udeležilo se je od 23 povabljenih nekaj manj, ker so nekatere bolne. Vzdušje je bilo spontano in prijateljsko in k temu so precej pripomogli učenci višjih razredov hudinjske šole. Sola je veliko pomagala tudi drugače. Vsaki povabljenki sta dve dekleti pripeli na prsi rdeč nagelj.

Učenci so deklamirali Kajuhove in druge pesmi s takim občutkom, da so mnoge matere in vdove z jokale ob spominu na svoje najdražje. Oktet deklet ter nastop mladega harmonikarja in kitarista sta še poglobila čustva. Zato so povabljenke izrazile zahvalo in pohvalo vodstvu šole in nastopajočim. Po programu pa je odbor povabljenke skromno pogostil. Zaželele so si, da bi se tako srečale vsako leto.

Veliko zahvalo pa si je zaslužili tudi tovariši Adi, ravnatelj osnovne šole v Hudinji, ki je prisrčno s takim veseljem na pomoč odboru ZZZV.

Draga Hiša

RAZSTAVA O AVSTRIJSKEM ODPORNIŠKEM GIBANJU

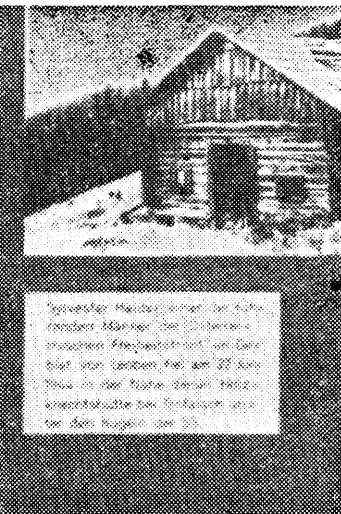
Letos 27. novembra so v Mariboru v salonu Rotovž odprli razstavo: AVSTRIJSKO ODPORNIŠKO GIBANJE 1938 — 1945. Odprl jo je ravnatelj muzeja Narodne osvoboditve v Mariboru prof. Milan Zevart.

Razstavo, ki je bila odprta do 15. decembra letos, je ob 20. obletnici osvoboditve Avstrije pripravil dokumentacijski arhiv avstrijskega odpora na Dunaju. Doslej je razstava potovala po vseh večjih krajih v Avstriji, odprli pa so jo tudi v Pragi,

Bratistavi, letos 6. oktobra pa je bila v Ljubljani. Ob tej priložnosti je Muzej ljudske revolucije v Ljubljani priključil k tej razstavi gradivo o sodelovanju avstrijskega gibanja na območju Slovenije, zlasti gradivo o avstrijskem bataljonu, ki se je bojeval v Sloveniji. Na razstavi v Mariboru pa je Muzej narodne osvoboditve v Mariboru dodal še nekaj svojega gradiva o medsebojnem sodelovanju avstrijskega gibanja z NOB pri nas oziroma v tem delu Slove-

nije.

Otvoritvi je prisostvovalo izredno veliko število ljudi. Dr. Heinrich Riesenfeld je poudaril da naj bo razstava spomin na žrtve, kar je tudi njen najpomembnejši namen. Nato pa je med drugim dejal: »Zdi se mi tembolj dragoceno, da bodo eksponati te razstave prikazali, da je bilo tudi v Avstriji sami — čeprav je bilo tam iz različnih vzrokov mnogo težje organizirati protinacistični odpor — mnogo ljudi, ki se niso uklonili naci-

Pojem elegancije so kravate TERITAL

Svilanit
KAMNIK

Izplačevali bodo odškodnino

Dne 12. decembra so imeli v Kopru posvetovanje predstavniki občinskih odborov ZZZ občin Postojna, Sežana, Ilirska Bistrica, Koper, Izola in Piran ter predstavniki deželnega odbora političnih preganjancev iz Trsta. Te so zastopali Ernesto Arbanasi, predsednik, Giovanni Postogna, tajnik, ter Albin Bubnič, podpredsednik.

Predstavniki iz Trsta so seznanili naše o poteku priprav za izplačilo odškodnin nekdanjim internirancem, ki so bili med II. svetovno vojno kot takratni italijanski državljani v nemških taboriščih. Italija je namreč od Zvezne republike Nemčije dobila za svoje državljane odškodnino v znesku 6 milijard lir. Odškodnina pa pripada tudi tistim, zdaj našim državljanom, ki so bili pred pri-

ključitvijo italijanski državljani.

Posebna komisija pri italijanskem ministrstvu za finance je prejela 323.737 prošenj. Takoj so izločili 266.963 prošenj, ker so bili prisiljeni vojni ujetniki. Tako je ostalo za obravnavo 56.742 vlog. Od tega je 3689 vlog Židov, ki so jih internirali kot Žide. Do 30. novembra letos je komisija ugodno rešila 11.700 prošenj. Iz Jugoslavije je dobila nekaj nad 10.000 vlog. Predvidevajo, da jih bodo rešili od tega števila ugodno kakih 2500 do 3000, kar je le dobra četrtina. Menda bodo prihodnje leto februarja v uradnem glasilu objavili kot priložno seznam ugodno rešenih prošenj. Potem se bodo lahko v 30 dneh zavrnjeni prosilci pritožili. Izplačevati naj bi pričeli

pred jesenjo leta 1968.

Predstavniki odborov so sklenili posameznikom pomagati pri uveljavljanju njihovih pravic. Priporočili bodo tudi vsem nekdanjim internirancem v nemških taboriščih, naj si izposlušajo potrdila mednarodnega Rdečega križa, da so bili v tem ali onem taborišču. Potrdila bodo lahko služila pri nadaljnjem postopku za uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz sporazuma med Italijo in Zvezno republiko Nemčijo.

Prizadeletni bodo v bodoče, kot so tudi doslej, dobivali vsa potrebna pojasnila pri občinskih odborih ZZZ primorskih občin.

Albert Klun

ORA
najboljša ta hip!

stičnemu terorju, temveč so se mu uprli in zastavili za svoj ideal, za ideal svobode svoje življenja ter ga v mnogih primerih izgubili. Tako bo lahko na tistih razstavljenih slikah, ki kažejo usmrčene avstrijske borce za svobodo, kot njihova poslednja volja in poziv preživelim moto, ki krasni spomenik žrtvam nacističnega nasilja na graškem pokopališču ČUVAJTE SVOBODO IN MIR, KAJTI DALI SMO ZANJU ŽIVLJENJA!

Fritz Matzler je opisal medsebojno sodelovanje naših in avstrijskih naprednih ljudi-borcev za svobodo. Bruno Sokoll in Jozef Gradl sta govorila o delu dokumentacijskega arhiva avstrijskega odpora na Dunaju. Predstavnik avstrijskih partizanov pa je v svojem izjavljanju opozoril na nekatere spomine iz vojnih dni, na grozote, o katerih govorijo fotografije, preslikani arhivski dokumenti in poslovnica pisma ustrleženih. Velja posebej opozoriti, da je bila razstava po vsebini razširjena in obogatena z dragocenimi dokumentarnim gradivom.

D. Miklavec

Ne morem razumeti

V nedeljo, dne 26. novembra, sem obiskal moj rojstni kraj v Brdih. Ustavil sem se na Humu, kjer so mi povedali, da bodo tega dne odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši padlega borca tovariša Boleta r. Snežatnem. Ker sem ga osebno dobro poznal, sem se sklenil udeležiti odkritja.

Takoj, ko sem prišel k hiši, kjer so nameravali odkriti ploščo, sem se pozanimal za program. Tam sem zagledal tudi godbo iz ankovske cementarne, pevski zbor in šolske otroke iz Kojškega. Toda pogrešal sem zastopnike občinskega odbora ZZZ iz Nove Gorice, tudi miličnika ni bilo nobenega.

Tovariš Bole je bil sin revnih staršev, ki so mu umrli, ko je bil še otrok. Kot protifašist je emigriral v Jugoslavijo, od tu pa so ga izgnali nazaj v Italijo. Ni imel nikogar, zato je bil pravi brezdomec. Postal je tudi prvi partizan. Ko sem prišel po nalogu CK KP Slovenije v Brda organizirati OF, sem zvedel, da se Bole že skriva, ker ga iščejo italijanske oblasti. V prvi polovici aprila 1942 sem navezal z njim prve stike, maja istega leta pa smo že imeli pri Kobalerju prvo skupino sedmih partizanov, ki jim je poveljeval prav Bole.

Padel je v Trebui, so ga karabinjerji obkolili hišo, v katero je prišel. Upiral se je, ubil nekaj sovražnikov, nazadnje pa je še sam padel. Skratka, bil je junak in je kot tak tudi padel.

Zato ne morem razumeti in protestiram, da je bila proslava ob odkritju spominske plošče temu našemu tovarišu tako klavrna in brez udeležbe predstavnikov občine.

ANDREJ KUMAR-STRIC MARKO

Obisk tovarišev

Bilo je 10. decembra. Pusta in meglena nedelja. Sedela sem pri šolskih knjigah... V sobi pa je ležal moj oče, ki je že dolgih sedemdeset let priklenjen na invalidski voziček oziroma posteljo. Njegove oči so bile uprte v televizijski ekran. Tako sam je, pa vendar se ga ne loteva obup. Za vsakogar ima pripravljeno toplo besedo, prepleteno s šaljivostjo. Mnogokrat misli na svoje bojne tovariše. Kje so? Ali se ga še spominjajo? Se še spominjajo tistih slavnih in težkih dni narodnoosvobodilne borbe, ki so jih skupaj doživljali?

Nekdo je poravnal. Napotila sem se k vratom. Pred menoj stoji dobri oče tovariš Ivo Kdovič iz Ljubljane. Za njim še trije tovariši. Ne poznam jih. Vem pa, da so z njim delili dobro in slabo v najtežjih trenutkih. Predstavijo se mi. Tovariš Božo, tovariš Tonček in tovariš Filip Tekavec. Pozdravljajo se z očkom. Vem, kako srečen je, da so prišli. Prišla sem njihovem pogovoru. Spominjajo se dni med NOB, spominjajo se tovariša Ljuzeta, ki je pred kratkim umrl. Zopet so izgubili enega iz svoje srede. Težko jim je...

Čas je tekkel in zdela se mi je, da hitreje kot sicer. Posloviti smo se morali. Bila sem srečna, da so prišli. Ob slovesu so mi solze zalile oči. Zakaj? Morda so bile to solze hvalečnosti in sreče, da je bil oče srečen... Ko sem tovarišu Božu stisnila v slovo roko, je bilo v mojih očeh preveč solz, da bi jih lahko skrila. Naglo sem si obrisala oči. Televizijo sem prižgala kar v temi. Oče pa mi je s tihim glasom rekel: »Vidiš, takih obiskov sem vesel in ne moreš mi verjeti, kako srečen sem!« Nisem mu odgovorila, da ne bi opazil, da jočem. Zato, dragi tovariši, sem vam v imenu očka, ki je 100-odstotni vojaški vojni invalid, neizmerno hvaležna in se vam za obisk iskreno zahvaljujem z željo, da ga kmalu zopet obiščete!

Danjuša Tomšič,
Podgora 59 D,
Ljubljana-Sentvid

Še po smrti ločena

Že več kot mesec dni je preteklo od dneva mrtvih. Takrat se je na našem malem pokopališču v Radečah zbrala precejšnja množica, da bi se spomnili svojih dragih. Počastili so tudi spomin padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja.

Med grobovi je tudi grob pokopnega Antona Koželja. Imenujem ga, ker je znana njegova zgodba, pretrpetljiva in žalostna. Poleg njegovega groba je tudi grob njegove služkinje Neže Mlakar. Oba so nacisti izgnali leta 1941 v Nemčijo in skupaj sta se umrli. Kar celih 53 let je Mlakarjeva služila pri Koželju, z njim je delila dobro in slabo, zdaj pa nista pokopana skupaj.

Zakaj? Ker nista bila zakonita mož in žena, čeprav sta živela takšno življenje vseh 53 let, si delila hudo in lepo, zdaj pa sta na pokopališču vsak zase. To pišem zato, ker se je po smrti Antona Koželja oglasil na njegovem domu njegov nečak Ivan Kočar iz Ljubljane, ki je podedoval vse imetje in mu tudi prestavi spomenik. Pretreslo me je, ko sem videl, kako je to naredil, še bolj pa, ko sem slišal njegovo izjavo. Dejal je namreč, da bo strica, za katerega je zvedel šele po smrti, popolnoma oddvojil, oziroma grob Neže Mlakar odmaknil od njega.

Tako je zdaj na grobu Neže Mlakar samo skromna tablica, na njej piše: Tu počiva Neža Mlakar, rojena 18. 3. 1886, umrla 12. 7. 1967, dolgoletna služkinja pokojnega Antona Koželja. Malo dalje pa je grob njenega gospodarja, katerega nezakonita žena je bila in zaradi tega tudi brez pravic do njegove dediščine. Toda njen grob, grob »Koželjeve Neže« so okrasili Radečani.

Dolgi pet let je iskala pravico in je ni našla, pa še potem ni imela mira. Kje je tu pieteta? Ko sem si ogledal grobove, se je v meni dvignilo nekaj ogorčenja podobnega. Da, na pokopališču naj bi bil večni mir, pravice pa tudi tu ni in zato jo iščejo tisti, ki so še živi...

Alotj Metelko, Radeče

Letošnji »Kurirčkov festival«

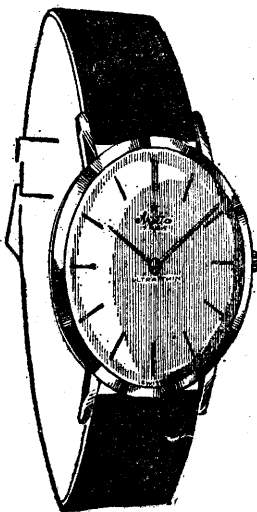
Letošnji »Kurirčkov festival« se je končal, oziroma se bo, tako kot prejšnja leta, z nekaj prireditvami v Mariboru.

Dne 18. decembra so bili nastopi pisateljev in pesnikov po solah v Mariboru, Lenartu, Gornji Radgoni, Murski Soboti, Lendavi, Slovenski Bistrici in na Ravnah. Istega dne ob 18. uri so v razstveni dvorani »Rotovž« odprli razstavo »Ilustracija za otroke in mladino s tematiko NOB«.

Naslednjega dne se bo ob devetih dopoldne v domu JLA v Mariboru začel delovni plenar festivala, ki se ga bodo podobno kot prejšnja leta udeležili pisatelji, pesniki, kritiki in drugi, ki se ukvarjajo s pisanjem, oziroma ustvarjanjem za mladino. Trajal bo ves dan.

Dne 20. decembra bo ob osmih zjutraj seja festivalskega odbora, ob desetih pa se bo nadaljeval delovni plenar. Istega dne popoldne ob 15. uri bo v domu JLA zaključna prireditev »6 republik pionirjem« in razglasitev rezultatov natečaja.

O rezultatih natečaja za najboljša mladinska dela s tematiko iz NOB bomo še poročali.

ARETTA
ULTRA THIN

● med elegantnimi in preciznimi urami je najcenejša znamka

Generalno zastopstvo »LA CLESSIDRA«

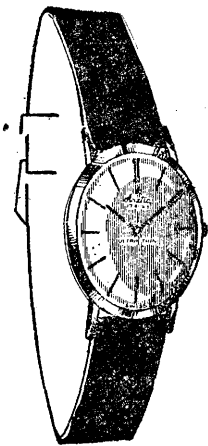
Trst — Piazza S. Antonio Nuovo N. 4-I. nadstropje

IMPORT — EXPORT

Prodaja na veliko in drobno

Velika izbira zlatnine po tovarniških cenah!

Izreden popust — Garancija

Bil sem vojak divizije Karla Liebknechta

Ivan Oselli iz Medvedove ulice 28, Ljubljana, udeleženec revolucionarnih dogodkov v Rusiji v letih 1914 do 1920, pri-
poveduje:

Prva svetovna vojna me je zatekla v Celovcu, kjer sem služil redni vojaški rok. Decembra 1914 so me z drugimi vred Rusi pri Grlcah pod Karpami zajeli. Rusi so nas odvedli najprej v Kijev, nato v Simbirsko gubernijo.

V taborišču Halatorov nismo ostali dolgo. Peš, v najhujšem januarskem mrazu, so nas odvedli do Promzina in nato v Ujasko, od tam pa v Sokolovo, kjer nismo ostali. Zaradi hudih bojev na tem področju so nas odpeljali v Kursk. V ujetniškem taborišču v Kursku so nas Rusi porazdelili po narodnosti; nemške ujetnike so po-

slali v Sibirijo, nas »Slavjane« pa so odpeljali v Turkestan. Nekaj časa smo bili v Katta-Kurganu, od koder so nas premestili v taborišče »Troickij«, ki je bilo zelo blizu kitajske meje. Sprčo slabih življenjskih razmer v tem taborišču in težkega dela pri gradnji železnice proge Buhara-Afganistan je veliko ujetnikov zbolelo za kolero in tifusom. Organizirani upor v pričetku leta 1916, pri katerem smo sodelovali tudi Slovenci, nas je rešil gotovega pogina.

Premestili so nas v novo taborišče v Samarkandu, kjer smo pričakali februarso, ka-

kor tudi oktobrsko revolucijo. Vojaško taborišče je bilo razpuščeno. Postali smo svobodni. Kar nas je bilo Jugoslovancev, smo se zvečina vključili v graditev Sovjetske zveze; več tovarišev je pristopilo k Rdeči armadi, ostali pa smo se zaposlili po raznih vojaških delavnicah in uradih. Mene, ki sem bil po poklicu mesar, pa so boljševiki dodelili prehranjevalnemu uradu za južno sadije v Samarkandu. Kar nas je bilo vnetih za sovjetsko oblast, smo se priključili komunistični partiji boljševikov. V pričetku leta 1918 smo ustanovili jugoslovansko sekcijo komunistov-boljševikov. Organizator te sekcije je bil znani novinar Ivan Vuk. Pri tem delu sta poleg mene pomagala Primorca Caharija in Matlikovec iz Nabrežine pri Trstu. Novoustanovljena sekcija jugoslovanskih komunistov-boljševikov je štela od 50 do 60 članov. Za predsednika smo izvolili Matlikovca, mene pa so določili za sekretarja. Organizirali smo več političnih tečajev ter prosvetnih in kulturnih prireditev. Ko je bila v Samarkandu pri Rdeči armadi ustanovljena internacionalna četa, se nas je več članov komunistične partije — boljševikov vključilo v to enoto, ki se je kmalu razširila v bataljon, nato v brigado in končno v divizijo. Ki smo jo imenovali po nemškem revolucionarju Karlu Liebknechtu.

Najbolj mi je ostala v spominu zmaga nad intervencionistično »sveto vojsko« pri Buhari, ki so jo Angleži poslali, da bi uničili divizijo Karla Liebknechta. Kot vojak Rdeče armade sem bil v trdnjavi Samarkand, kjer sem urejal vojaško knjižnico. Komunistična partija boljševikov me je dvakrat poslala v Moskvo na politični tečaj, ki sem ga opravil na univerzi »Sverdlov«. Imel sem tudi priliko videti Lenina, ko se je vračal z obiska pri vojakih na bojišču v bližini Taškenta.

Oktober 1920 so nam boljševiki omogočili odhod v domovino. V Mariboru, kamor sem prispel konec leta 1920, so naš

transport pričakali jugoslovanski orožniki in nas aretirali. V »očistevalnem« zaporu v meljski vojašnici sem bil zaprt 18 dni. Po prihodu v Ljubljano sem se priključil članom komunistične partije.

Zapisala Reza Traven

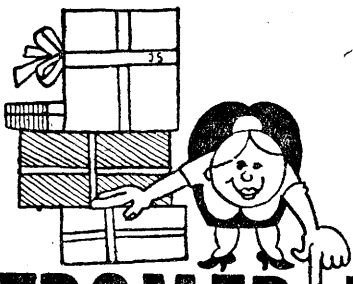
PROSLAVE DNEVA JLA V NOVI GORICI

Zveza združenj borcev NOV občine Nova Gorica, komisija za strokovno vzgojo rezervnih oficirjev in podoficirjev je priredila v domu TVD Partizan tradicionalno srečanje in streljanju z zračno puško. Razen tega so se rezervni oficirji in podoficirji ter vojaški vojni invalidi v počastitev dneva JLA pomerili še v kegljanju na igrišču ob športnem stadionu. Ekipe šahistov pa so zasedle šahovske mize v Park hotelu. Tekmovanja so se udeležile tudi ekipe iz sosednjih občin. Tega uspelega srečanja so se udeležile tudi športne ekipe vojaških vojnih invalidov. Najboljše pa so prejele prehodni pokal.

Sportno srečanje je bilo uvod k slavnostni akademiji, ki bo 20. t. m. v dvorani Goriškega gledališča. O pomenu dneva JLA bo govoril, kot nam je bilo sporočeno, polkovnik JLA Pavle Suc iz Ajdovščine. Na slovesnosti bo sodeloval tudi orkester JLA garnizona iz Ajdovščine, ki bo imel še poseben koncert v dvorani kina Soča za šolsko mladino. Na akademiji bosta sodelovala tudi oktet iz Brd in moški pevski zbor iz Dornberka. Nastopali bodo tudi gojenci glasbene šole iz Nove Gorice. Po slovesnosti bodo priredili v hotelu Sabotin zabavni večer.

Dne 22. decembra pa se bodo podali predstavniki organizacij združenj borcev in rezervnih oficirjev in delegacije ostalih družbenopolitičnih organizacij in proizvodnih delovnih kolektivov na obisk h granicarjem na naših obmejnih karavlah v občini. Z njimi se bodo tovariški pogovorili, jim čestitali ter obdarili s praktičnimi darili. Za organizacijo rezervnih oficirjev in podoficirjev v občini Nova Gorica velja reči, da je bila v tem letu dokaj delovna, zlasti v pogledu strokovnega izpopolnjevanja in udeležbe na predavanjih. Visoko zavest članstva kaže tudi dejstvo, da se strokovnih predavanj v letu 1967-68 udeležujejo v polnem številu tudi tisti člani, ki dobivajo vabila, ne pa pozive, se pravi tudi oni, ki jih zakon o narodni obrambi ne obvezuje zaradi zdravstvenih razlogov ali pa so že priletni.

Novoletna darila za vsakogar v štirih nadstropjih veleblagovnice

CENTROMERKUR

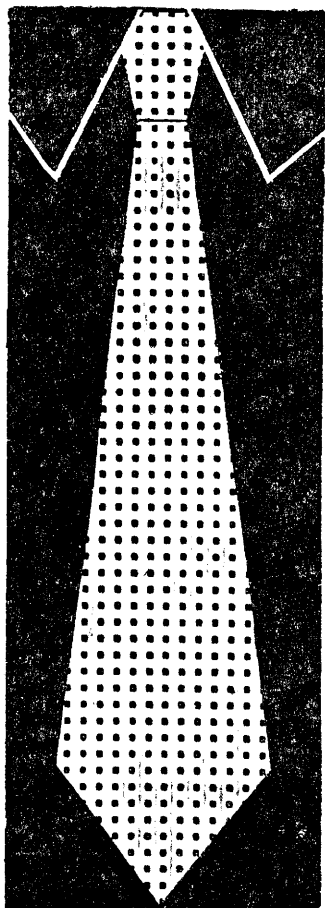
LJUBLJANA

Trubarjeva 1

- bogata izbira galanterije, ur, zlatnine, ženska in moška modna oblačila in vse za otroke
- novosti iz uvoza
- edinstvena izbira opreme za šport in ribolov, muzikalij, kristala in porcelana
- lasten krojaški servis!

KINO SPORED

- KINO »UNION«, CELJE
Od 21. do 26. 12. 1967 »Ne razburjajmo se«, francoski barvni CS
Od 27. do 31. 12. »Mož z zahoda«, ameriški barvni CS
- KINO »METROPOL«, CELJE
Od 22. do 25. 12. 1967 »Rififi v Panam«, ameriški barvni CS
Od 26. do 28. 12. »Povečanje«, italijanski barvni film
Od 29. do 31. 12. »Otroci Don Kihota«, sovj. barvni film — ob 16
Od 29. do 31. 12. »Arabeska«, ameriški barvni CS
- KINO »DOM«, CELJE
Od 17. do 21. 12. 1967 »Dedek Mrz«, sovj. barvni film — samo ob 16
Od 22. do 25. 12. »Spremljevalec zlate pošiljke«, italijanski barvni film
Od 26. do 27. 12. »Kam po dežju«, jugoslovanski barvni film
Od 28. do 31. 12. »Operacija optj«, ameriški barvni film
- KINO »KRKA«, NOVO MESTO
Od 22. do 25. 12. 1967 »Vrnitev Ivanhoo«, angleški barvni CS film
Od 26. do 31. 12. »Na ščukino zapoved«, sovjetski film
Od 27. do 28. 12. »Zapeljivka« (Jaz žena), švedski film
Od 29. do 31. 12. »Rififi v Panam«, franc. koprodukc. barvni film
- KINO »TRIGLAV«, LJUBLJANA
21. in 22. 12. 1967 »Tisec klarinetov«, češki zab. CS film
Od 23. do 25. 12. »Poklop v črnem gozdu«, ital. jug. CS
Od 26. do 27. 12. »Zgoraj nebo — spodaj blato«, franc. barvni dokum. film iz pragozdov Nove Gvineje
Od 28. do 31. 12. »Pesem prerije«, nem.- jug. barvni CS
- KINO VEČE
20. in 21. 12. 1967 »David in Liza«, ameriški film
Od 22. do 24. 12. »Spartake«, ameriški barvni CS film
Od 25. do 27. 12. »Kupil sem očka«, sovjetski film
Od 28. do 31. 12. »Vrni se iz Mehike«, mehi.-span. barvni film
- KINO ZALOG
23. in 24. 12. 1967 »Billy Budd« (Peklenska fregata), angleški CS
Od 25. do 31. 12. »Brezno in nihalo«, angl. barvna CS grozljivka
- KINO ZADOBROVA
20. in 21. 12. 1967 »Trije mušketirji«, il. del, franc. barvni CS
Od 22. do 25. 12. 1967 »100.000 klarinetov na soncu«, francoski CS film
Od 26. do 28. 12. »Moje pesmi, moje sanje«, ameriški barvni CS
Od 29. do 31. 12. »Tudi to se dogaja«, angleški barvni film
- KINO »POHORJE«, SLOVENSKE KONJICE
23. in 24. 12. 1967 »Karavana hrabrih«, ameriški barvni film
Od 25. do 27. 12. »Goldfinger«, angleški film
Od 28. do 31. 12. »Sierra Charriba«, ameriški barvni film

Pojem elegancije so kravate TERITAL

Svilanit
KAMNIK

TOVARNA MLEČNEGA PRAHU, MURSKA SOBOTA

Priprave na redne letne skupščine na Jesenicah

Dne 24. novembra so imeli na Jesenicah razširjeno sejo občinskega odbora ZZZB NOV, ki so se je poleg članov udeležili tudi predstavniki in tajniki združenj ZB, ZVVI in ZROP. Namen seje je bil dogovoriti se o vsem glede bližnjih rednih letnih skupščin združenj in Zveze združenj v občini. Ta naj bi bila v drugi polovici januarja 1968. Sklenili so, da bo sedanji občinski odbor pravočasno napisal in postal vsem delegatom poročilo, tako da ga ne potrebuje brati na sami skupščini. Po skupščini naj bi bil družabni večer pri Jeleni. Če bodo imeli v železnici v prihodnjem letu proste sobote, bodo sklicali skupščino že prvi petek po 15. januarju.

Zaradi varčevanja s časom bodo predstavniki in tajniki poročila združenja, obsegala pa bodo čim manj podatkov o svetovnem in domačem političnem položaju. Menijo namreč, da člani o tem dosti slišijo in preberejo drugje.

Razpravljali naj bi predvsem o skrbi za borce, tako o zaposlovanju, strokovnem in šolskem usposabljanju, zdravstvenem varstvu itd. Letošnje skupščine pa bodo morale tudi osvetliti družbeno in politično dejavnost članov, predvsem v ZK.

kako vzgajajo svoje otroke, ali jih vzgajajo v naprednem duhu itd.

Razpravljali bodo tudi o treh možnostih za ureditev grobišča padlih borcev in talev.

Na seji so tudi izrazili željo, da bi občinski odbor ZZZB organiziral posebno pravno službo za pomoč svojim članom, ki iščejo nasvete v različnih zadevah. Glede na težnje, da bi zmanjšali število zaposlenih v železnici in da bi tudi izločili iz železarskega muzeja oddelek za

delavsko gibanje in NOV, ki naj bi ga prevzela občina, so bili navzoči mnenja, naj bi vsi, ki delajo v tem oddelku, ostali v njem tako dolgo, dokler ne bi zbrali vsega gradiva. O tem bo občinski odbor poslal upravnemu odboru železarne in občinski skupščini več predlogov, saj bi bila sramota, če Jesenice, ki so tako znan kraj po delavskem gibanju, ne bi imele svojega muzeja, kot ga imajo nekatera druga mesta.

Karel Zorko

Počastili so padle v Gradcu

Za dan republike je komisija za interniranje pri občinskem odboru Zagorje organizirala obisk padlih in umorjenih Slovencev na pokopališču v Gradcu.

Znano je, da je Zagorje v Zasavju dalo veliko borcev že v začetku vojne. Zagorjani so se bojevali vseh vojsk, zadnjega boja Pohorskega bataljona se je udeležilo kar 6 borcev iz Zagorja. Vsi so pokopani v Gradcu. Zaradi številnih borcev je okupator divjal nad njihovimi svojci in drugimi domačini. Tako je bilo iz Zagorja spet največ internirancev. Preveč

imen bi morali naštevati, če bi se hoteli spomniti vseh. Vsi borec Pohorskega bataljona so imeli ožje sorodnike v internaciji in tako je bilo tudi s svojci drugih vse do konca 1944. Mnogo domačinov pa so nacisti postorili po zaporih v Celju, Mariboru in drugod, pokopani pa so v Gradcu.

V preživelih internirancih in borcih živijo spomini na tovariše in tovarišice, ki so padli, zato jih je odšlo v Gradec 46. Padle so počastili s kratkim govorom, prižgali so sveče in položili venec.

Janko Brlež

ureja te zadeve in zahtevali eksperimentalni postopek.

Ker so združenja tik pred sklicanjem letnih občnih zborov, so sklenili opraviti le-te v decembru in v začetku januarja.

Bogata vsebina razprave na tem sestanku o vseh perečih zadevah borcev bo prav gotovo precej prispevala tudi k pozitivni razpravi na občnih zbiorih združenj in grozljivki ob-

V. M.

Imeli smo ljudi...

STONE KASTELIC

Na Zalah v Ljubljani smo se poslovali od upokojenega podpolkovnika JLA Tonea Kastelica, doma iz Muharberja pri Novem mestu. Ze kot dijak je v bivši Jugoslaviji sodeloval v naprednem gibanju med železničarji in delavci Keramike v Brsljuni pri Novem mestu. Sodeloval je tudi pri organiziranju društva kmečkih fantov in deklet v novemškem okraju. Kot študent pravne fakultete je nadaljeval svojo aktivnost v Ljubljani.

V narodnosvobodilni borbi je sodeloval od leta 1941. V marcu 1942 so ga Italijani internirali v taborišče Gonars, od tam pa v Chieso Nuovo pri Padovi. Tudi tu je sodeloval v taboriščnem aktivu OF. Po vrnitvi iz internacije je vstopil v NOV in je bil oktobra 1943 dodeljen k letalski bazi Vrhovnega štaba NOV in POJ, ki je bila takrat v Livnu. Od tu je bil v začetku leta 1944 poslan preko Italije v Afriko kot sodelavec pri organiziranju prvih letalskih vojaških enot. V Alžiriji je opravljal odgovorne vojaške in politične dolžnosti v Maison Blanche in Boufarika, kjer je aktivno politično deloval med primorskimi Slovenci. V začetku leta 1945 je bil postavljen za pomočnika komandanta aerodroma Zadar-Zemunik, po osvoboditvi pa je bil na važnih in odgovornih položajih v komandi Jugoslovanskega vojnega letalstva v Zemunu, nato pa v generalštabu JLA v Beogradu. V decembru 1947 je bil postavljen na odgovorno dolžnost v komandi ljubljanskega vojnega področja, kjer je služboval do aprila 1962, ko je zbolel in je bil maja 1963 zaradi bolezni unokojen. Za svoje vestno, predano in požrtvovalno delo za časa NOB in po osvoboditvi v JLA je prejel več odlikovanj.

Slava njegovemu spominu!

ZORAN BOŽIČ-BINE

V Kopru je nedavno umrl Zoran Božič-Bine, nekdanji borec 3. prekmorske brigade. Rodil se je 11. februarja 1925 v Socrbu, kjer je preživel tudi otroška leta. Pomagal je starem pri kmetovanju, dokler ga niso pozimi med 1942 in 1943 poslali v posebne delavske kazenske enote italijanske vojske. Znašel se je v Abruzzu. Zaradi demonstracij ob padcu fašizma so ga od tam poslali še bolj na jug, kjer so ga osvobodili zavezniki v začetku septembra 1943. leta. Tam se je tudi kmalu odločil za vstop v NOV.

Kot borec 2. čete 4. bataljona 3. prekmorske brigade je odšel v Italijo in se udeležil bojev na Tracu, Korčuli in Pelješcu. Leta 1944 so ga s prejel v SKOJ. V naslednjih bojih si je s hrabrostjo v bitki pri Kninu prislužil odlikovanje. V boju za Mostar je bil ranjen in to mu je preprečilo, da se ni udeležil bojev za osvoboditev svoje ožje domovine. Po okrevanju že po vojni so ga poslali v avtomobilski batalion 1. tankovske brigade v Sarajevu. V domače kraje se je vrnil leta 1951 in se zaposlil v Kopru. Za hrabrost v NOV je dobil red in medaljo za hrabrost, leta 1965 pa tudi zasluže za narod s srebrnimi žarki.

Borec 3. prekmorske ga bomo ohranili v trajnem spominu kot dobrega tovariša. Albert Klun

ALI JE KVALITETA LESNINA POZNANA TUDI VAM?

KVALITETNO POHIŠTVO • LES • POLIZDELKI • STANOVANJSKA OPREMA • GOSPODINJSKI STROJI

NAONIS

V ŠTEVILNIH PRODAJALNAH LESNINE PO VSEJ JUGOSLAVIJI

LESNINA CENTRALA, LJUBLJANA, TITOVA 97

IVAN MIKULIN

Izza kulis fašistične policije

Nekoč sva zasnovala poskus, kako bi ugotovila, če me italijanske oblasti sumijo kakih zvez z Jugoslovani. Miličević je šel v Beograd in od tam prinesel za več funkcionarjev razna darila, tudi za Contija. Sam kajpak ni smel in ni mogel raznašati daril, zato naj bi k njemu ponje prišel nekdo drug. Za to pomembno nalogo so izbrali mene. Seveda sem svoj upravičeni in uradni obisk na veleposlaništvu spet izkoristil za izročitev poročila Miličeviću. Torej mi zaupajo, sva nazadnje z veseljem ugotovila z Miličevićem.

Ob tej priložnosti naj omenim še nekaj zanimivosti, ki rišejo značaje fašističnih veljakov. Pri tem mislim posebno na vodilne uslužbence ministrstva notranjih zadev, zunanjih zadev in podobnih. Tudi moj načelnik Conti je bil v bistvu antifašist, čeprav iz drugačnih nagibov. Ko je kot aristokrat moral izbrati v letih 1920—1924 med fašizmom in komunizmom, je iz razumljivih razlogov izbral fašizem, kar pa ne pomeni, da je bil z njim zadovoljen. Se več, fašiste je imel za drhal, ki pomeni za državo nujno zlo, vsekakor pa manjše zlo kot komunizem.

Načelnik političnega oddelka na ministrstvu za notranje zadeve me je kot Slovence večkrat spraševal, kaj mislim o raznih dogodkih. Nekoč sem se pritožil Contiju, zakaj me neprestano preizkuša, saj vendar mora vedeti, da sem zvest Italiji, tedaj pa je Conti dejal, da je tudi ta načelnik, ki se je pisal Pinetta, za demokracijo. Torej ni za fašizem! Temu sem se vpritožil Contija na glas začudil.

Manevri so minili brez posebnih dogodkov, in Miličević sem znova poročal vsakdanje novice. Med drugim tudi to, da so vojno in napad na Jugoslavijo samo preložili, nikakor pa se niso premislili.

Tako smo dočakali leto 1941...

Italija je čakala na priložnost in povod za napad, Nemci pa so jo ves čas zadrževali. Zdi se mi, da so tudi Grčijo Italijani napadli samo zaradi tega, ker so kaj takega lahko tvegali, glede Jugoslavije pa so morali računati, da jim tja Nemci ne bodo kar tako dovolili — seveda ne iz kakih človekoljubnih ozirov, ampak iz gole špekulacije in nevoščljivosti, saj so imeli v Jugoslaviji svoje račune, povrh pa so se bali, da se ne bi naenkrat na preveč krajih zapletli v boje, kar se je pozneje resnično zgodilo in nekoliko zavrla priprave za napad na SZ. Morda pa so računali, da bodo Jugoslavijo pridobili za svojo politiko. Res je 1941 pristopila Jugoslavija k trojnemu paktu. Morda si je tudi vlada skušala najti zaščitnika pred italijanskimi apetiti prav pri Nemcih...

Miličević je bil vedno hud nasprotnik navezovanju Jugoslavije na Nemčijo in Italijo. O tem sva se nekoč pogovarjala v vlaku, ki je vozil princa Pavla v Rim. Ob tej priložnosti mi je sveto zatrjeval, da Jugoslavija nikoli ne bo pihala v nemško-italijanski rog...

Ob tej priložnosti me je tudi skrivaj predstavil princu Pavlu, kar mi ni bilo prav nič všeč, toda ko se je to zgodilo, nisem mogel ugovarjati. Bilo je na hodniku in princ Pavle mi je rekel:

»Dosti si storil za kraljevo hišo in za domovino! Jaz pa sem se kisto nasmehnil, saj sem tedaj že veliko vedel, kaj se godi v Jugoslaviji, kakšna načela vodijo njene oblasti, v politiki, zlasti pa mi ni bilo všeč prijateljstvo z našimi zagriženimi zatiralci...

Marca 1941 pa se je zgodilo tisto, kar so vsi vedno smatrali za nemogoče. Jugoslavija je pristopila k trojnemu paktu... Čeprav sem bil o vsem dobro obveščen, je tudi mene ta vest silno presenetila. Takoj sem ocenil ta dogodek kot izdajstvo v škodo Primorske. Vedno sem kot tisoč drugih Primorcev pričakoval rešitve od Jugoslavije, zdaj pa je njena vlada sklenila zavezništvo s sovražnikom. Že dolgo sem tudi sam videl edino rešitev v vojni...

Ustaši so bili nad pristopom Jugoslavije k trojnemu paktu silno navdušeni. Večina jih je pripadala frakciji, ki je bila za Nemce, saj so Italijani kot pogoj, da jim pomagajo, zahtevali, naj se odrečejo Dalmaciji. Nemci pa niso postavljali nobenih ozemeljskih zahtev. Italijani pa so širjenje nemškega vpliva gledali sila ljubosumno. Nekoč sem jim prevedel iz nemščine neko brošuro, ki jo je napisal nacistični veljak Rosenberg. V njej je med drugim pisal tudi o tem, da v tržaškem zaledju ne živijo samo Italijani. Brošuro sem prejel od Servatzja. Prek nje so lahko ugotovili, kako jim Nemci skrivaj spodnašajo tla tudi na tem tako občutljivem delu Evrope in kako so pri tem na njihovo škodo pripravljali izkoristiti celo Slovence. Kasneje, po italijanski kapitulaciji, so Nemci res skušali dati Slovencem nekaj pravic, samo da bi tako zavrli razvoj osvobodilnega gibanja, toda vse skupaj je bilo prepozno in naši ljudje nacistom niso zaupali.

Komaj se je pleglo presenečenje zaradi pristopa Jugoslavije k trojnemu paktu, že smo slišali za hude demonstracije v Beogradu in po drugih mestih. Jugoslovanski poslanik Krstić se je v Rimu opravičeval Cianu, češ da to počenja neodgovorni naščuvani ljudje, Miličević pa je nemudoma obiskal Contija v Pisi. Ob tej priložnosti sva se tudi sestala, saj je bil to glavni namen njegovega obiska.

(NADALJEVANJE)

Kmalu bo 26 let od tedaj, ko so v kratkih presledkih izgubili življenje trije borci proti nacizmu in fašizmu, vsi trije doma iz vasi Nemški Rut na Tolminskem.

Nikolaj Lončner je bil ustreljen v Dragi pri Begunjah zadnji dan decembra leta 1941. Simon Kos nekaj dni prej od fašistov na Opčinah pri Trstu, a Jože Koder je padel 20. februarja 1942 vrh Stola v Karavankah.

Vas Nemški Rut, ki je dala v zadnji vojni večje število borcev NOV in številne aktiviste, je gotovo ostala v dobrem spominu marsikateremu borcu

umik vrh Stola, čeprav so morali gaziti visok sneg. Ko je hotel preprečiti Nemcem dostop do vrha Stola, je padel zadet v glavo. Obležal je tu, medtem ko se je drugim posrečil umik. Njegov brat Tone, ki je padel leta 1945 neke pri Kobariču, je tu zadnjič videl svojega brata.

Nikolaj Lončner je sodeloval v protifašistični organizaciji že od leta 1927. Zelo pogosto so bile njegove poti čez močno zastraženo mejo na bohinjskih gorah. Vedno se je vračal močno obložen z raznovrstnimi časopisi in knjigami, ki so si jih naši ljudje na Primorskem tako želeli. Se

skem. Se prav mlad se je povezal s protifašističnim gibanjem na Primorskem in je bil zadnja leta pred vojno eden najbolj delavnih članov protifašistične organizacije. Nešteto tokrat je v vseh letnih časih prehajal čez mejo ter imel stike s člani tostran meje. Sodeloval je v neštetihih akcijah skupaj s tovariši, ki so bili vedno pripravljeni za borbo proti fašizmu in za svobodo svojega naroda.

Zal je prišla italijanska kvestura tudi njemu na sled in ga aretirala. Posebni fašistični tribunal, ki je zasedal v Trstu, ga je obsodil na smrt. Ustreljen je bil še s štirimi

Spomin na tri padle borce

NOV. Niso redki borci, ki so se v tej vasi spočit in nahranili, ko so bili na poti z Gorenjske čez Primorsko v Benečijo. Znana je gostoljubnost teh ljudi, in mnogi ne bodo nikdar pozabili ljudi in kraja, kjer so jih sprejeli z odprtimi rokami.

Ze vsa leta po prvi svetovni vojni so bili v teh krajih znani borci proti fašizmu, ki so kljub temu, da so bile v vasi močne obmejne italijanske straže, redno prehajali čez mejo v Jugoslavijo. Od tam so prenašali slovenske knjige in časopise, propagandno gradivo in tudi orožje. Nemalo so s tem prispevali, da se je naš odpor proti potujočemu tako krepko obdržal. Bili so tu predani ljudje, ki se niso ustrašili nevarnosti in težav.

Jože Koder je pobegnil v Jugoslavijo nekaj let pred zadnjo vojno in ker ni našel zaposlitve, se je udinjal kot kmetijski delavec in drvar v Dovjem pri Mojsstrani. Kmalu po okupaciji Gorenjske se je vključil v vrste aktivistov narodnoosvobodilnega gibanja. V začetku leta 1942 ga že srečamo v Čankarjevi četi pod Stolom. Vedel je, da je napočil čas, ko se bo z orožjem treba boriti za obstoj našega naroda. Zal se je njegovo življenje le prehitro izteklo. 20. februarja 1942 so četo napadli Nemci in primorana je bila na

bolj pogosto je začel zahajati čez mejo, ko se je povezal na Jesenicah z nekaterimi pobeglimi protifašisti. Tudi požig lovske koč v Prodih pod Rodico, kjer so se pogosto zadrževali fašisti, je bilo njegovo delo. Leta 1932 se je vračal z nekega sestanka na Suhi in je pod Rodico padel v fašistično zasedo. Odpeljali so ga proti Nemškemu Rutu in ker je vedel, da mu ne uide dolgoletni zapor, je na nekem previsu, na ozki stezi, z naglo kretnjo potisnil oba fašista pod stezo in naglo pobegnil. Nastanil se je na Jesenicah ter kmalu začel obratno pot v Nemški Rut, kjer je imel svoje sodelavce, med temi tudi pokojnega Simona Kosa. Vsa leta do vojne je bil aktiven borec proti fašizmu, ki se ni ustrašil naporov in nevarnih poti čez zastraženo mejo.

Nemci so ga že v maju leta 1941 aretirali in ga kmalu nato odpeljali v zapore v Celovcu še z nekaterimi primorskimi rojaki, ki so bili pred vojno na Jesenicah. Ustreljen je bil v Dragi pri Begunjah zadnji dan leta 1941, skupaj s carinskim posrednikom Lavošlavom Planiškom z Jesenč. Družina je bila izseljena v Nemčijo.

Najmlajši med vsemi tremi je bil Simon Kos, borec proti fašizmu že iz najmlajših let, ki je bil zelo znan na Tolmin-

skem. Se prav mlad se je povezal s protifašističnim gibanjem na Primorskem in je bil zadnja leta pred vojno eden najbolj delavnih članov protifašistične organizacije. Nešteto tokrat je v vseh letnih časih prehajal čez mejo ter imel stike s člani tostran meje. Sodeloval je v neštetihih akcijah skupaj s tovariši, ki so bili vedno pripravljeni za borbo proti fašizmu in za svobodo svojega naroda.

Draga Zofka! Ne umrem rad. Vse moje bistvo se oklepa življenja, toda umreti moramo vsi, nobenemu ni to odvzeto, rojeni smo zato, da umremo. Saj se ne pritožujem, toda živem še nisem, in moram biti boljši. Življenje je boj, jaz sem ga izbojeval, še prelahko, umrem kot žrtev podlega izdajalca; ne, to ni prav, umrem za svoje ideale, in to je mnogo, zato sem živeti dovolj, ker sem prepričan, da moja kri in kri nas vseh

ni tekla zaman. Za svoj narod bi umrl rad stokrat ne enkrat. Tako se posavlja od tebe tvoj brat Simon.

Tako so končali svoja mlada življenja borci proti fašizmu in nacizmu, ki so se zavedali, da je borba trda in neizproсна in da so potrebne v tej borbi tudi žrtve.

Srečko Sorli

REPUBLIŠKO TEKMOVANJE INVALIDOV V KEGLJANJU

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je nedavno v domu »Maks Perca« v Ljubljani priredila XVII. tradicionalno tekmovanje v kegljanju po kategorijah invalidnosti in borbene partije po deset igralcev-invalidov. Nastopilo je 80 kegljacev, od najtežjih do lažjih invalidov. Za to republiško športno srečanje je bilo veliko zanimanje, saj so sodelovale ekipe in posamezniki iz Maribora, Ptujja, Trčiča, Kranja, Domžal, Izole, Kopra in Ljubljane. Ne vemo, iz kakšnih razlogov se tekmovanja niso udeležile ekipe Slovenj Gradca, Nove Gorice, Celja in Kočevja kljub pravočasnim prijavam.

V prvi kategoriji — amputacija obeh nog — sta tekmovala dva igralca: Stivo Mijančič iz Maribora, ki je podrl 138 kegljev, in Nenad Antonič iz Trčiča s 86 podrtimi keglji. Ta igralca sta metala samo 50 lučajev mešano, medtem ko so ostali invalidi metali po 100 lučajev mešano. V drugi kategoriji — nadkolenska amputacija — je nastopilo po šest igralcev. Prvo mesto je zasluženo osvojil Anton Tomc iz Kranja; z lepo tehnično igro je podrl 359 kegljev. Za to kategorijo je njegov rezultat zavidanja vreden. Sledi mu Drago Kovačič iz Maribora s 333 podrtimi keglji in Franc Prelog iz Trčiča s 320 podrtimi keglji. V tej kategoriji je nastopil tudi sedemdesetletnik Martin Kostanjevec iz Ptujja, ki je podrl 253 kegljev.

V tretji kategoriji — podkolenska amputacija — je nastopilo devet igralcev. To je bila zares prava borba, saj so bili štirje igralci skoraj izenačeni, tako po kvaliteti kakor tudi po sistemu igre. Po lepi igri in čiščenju kegljev si je priporil prvo mesto Stjepan Lešnik s 390 podrtimi keglji. Drugo mesto je zasedel Angel Špacial s 386 keglji, tretje pa Anton Fabjančič s 335 podrtimi keglji. V četrti kategoriji so se pomerili športniki-amputiranci brez roke. Nastopilo je devet igralcev. Ta skupina je igrala bolj zanesljivo in dosegla boljše rezultate. Po lepi igri je osvojil prvo mesto Stanko Vidmar iz Ljubljane s 402 podrtimi keglji; sledi mu Henrik Jereb iz Trčiča s 393 keglji, tretje mesto si pa delita Avgust Zerbe iz Kopra in Drago Koder iz Kranja s 385 keglji.

V peto skupino spadajo invalidi z nad 50% invalidnosti z vidnimi poškodbami. Prvo mesto si je priporil Anton Svetina s 427 keglji. To je tudi najboljši rezultat današnjega tekmovanja; drugo mesto je osvojil Luka Mitar iz Ljubljane s 411 keglji; tretje mesto pa Tine Jurgele iz Kranja s 392 podrtimi keglji.

V šesti skupini so igrali invalidi z ostalimi poškodbami izpod 50% invalidnosti. Prvo mesto je dosegel Ivan Praprotnik iz Ljubljane s 400 keglji, drugo mesto Jože Kosmač iz Kranja, star 62 let, s 383 keglji in Rudi Bratkovič s 363 keglji. Pouda-

riti je potrebno, da igralci šeste skupine z manjšo invalidnostjo niso bili tako uspešni, če primerjamo njihove rezultate z rezultati težjih invalidov na tem tekmovanju.

Organizator se je posebej razveselil množične udeležbe težjih invalidov, ki so kljub svoji invalidnosti igrali z velikim poletom in navdušenjem in pri tem dosegli zadovoljive uspehe.

Po končanem tekmovanju posameznikov je nastopilo šest ekip v borbениh partijah iz Maribora, Kopra, Ljubljane, Izole, Kranja in Trčiča. Šestdeset športnikov-invalidov v raznih dresih je zasedlo šest kegljskih stez. Na kegljsku je bilo zelo živahno in že dolgo let niso naši športniki-kegljari igrali s tako vneto in prizadevanjem. Kegljarska

ekipa iz Maribora je s tesnim rezultatom s 362 podrtimi keglji osvojila prvo mesto, medtem ko je Ljubljana samo z enim kegljem manj na drugem mestu. Koper pa s 338 keglji na tretjem mestu. Sledi Kranj s 335, Izola 308 in Trčič z 293 podrtimi keglji.

Organizator tega tekmovanja, sekretar Zveze za šport in rekreacijo invalidov Bojan Brovarin je izročil najboljšim posameznikom diplome in se zahvalil za tako veliko udeležbo. V. Bovecn

Okrogle in oglate

● Mikaven zgled za navijače. V Beogradu je na nogometni tekmi med domačim klubom Blagotinom in klubom Gorico iz Oparičev nekdo pet minut pred koncem tekme ukraдел — nogometno žogo. To je nedvomno storil kdo od navijačev za domači klub, ker so njihovi gostje, nogometaši iz Oparičev, vodili s 4:1. Tako je bilo trpljenje domačih nogometašev in njihovih navijačev skrajšano vsaj za pet minut!

● Vestni davkarji... Avstrijski poljedelec Lindy Smith je navadil svojo opico Johna opravljati neke lažje domače posle. Smith je bil izredno zadovoljen, ker je imel pridnega in — menil je — brezplačnega pomočnika. Nedavno pa so poslali Smithu iz občinske davkarjeve opomin in terjatev, naj plača davek za — hlapca, tj. za opico Johna.

Oral
najboljša ta hip!

● »Diplomacija je, naj na kratko povem, najdaljša pot med dvema točkama.« je rekel neki francoski diplomat.

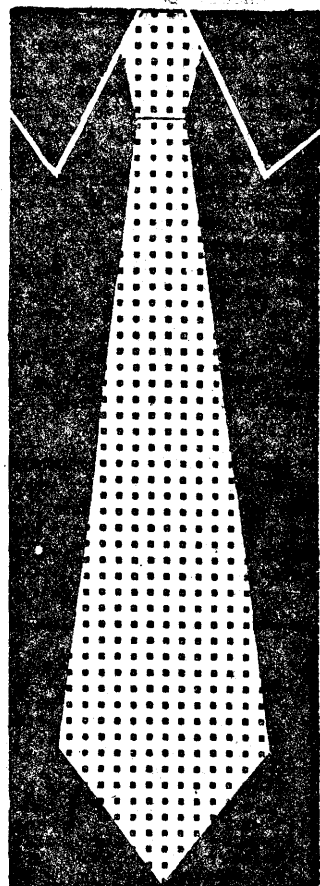
● In kaj je rekel o diplomatih Hans Habe v svojem romanu »V imenu hudčica?« »Poslaniki so,« je napisal, »pravzaprav samo pismonoše s posebnim potnim listom, razkošno garderobo in napisom CD na avtomobilih. Njihova prednostna pravica je dovoljenje za parkiranje na prepovedanih prostorih.«

● »Razmerje med naglim vojaškim sodiščem in pravosodjem je enako razmerju med vojaško bando in simfonijskim orkestrom.« je rekel francoski publicist R. Debray, ko se je branil pred vojaškim sodiščem v Boliviji, ki mu sodi zaradi sodelovanja z bolivijskimi gverilci.

● Priznanje... Neki angleški študent, ki so ga prijeli in obdolžili, da se je udeležil nedavnih protiameriških demonstracij v Londonu in da je bil agresiven, je rekel sodniku: »Priznam, da nisem ravnal po angleških tradicijah, ko sem — ugriznil policajca.«

● O programu ameriške televizije. Neki ameriški profesor v visoki časnikarski šoli je potožil v nekem predavanju: »Ameriška televizija toliko zasluži s slabimi programi, da ne utegne napraviti bolj-
ših...«

● Direktor z dobrim tekom... V Rio de Janeiru je državna kontrolna komisija preiskala nepravilnosti v upravi mestnega živalskega vrta. Poročilo te komisije navaja med drugim, da je direktor živalskega vrta v zadnjih treh letih pojedel — dva krokodila, štiri divje svinje in dvanaest divjih rac.

Pojem elegance so kravate TERITAL

Swilant
KAMNIK

NAGRADNA PRODAJA

10. JANUARJA 1968

III. NAGRADNO ŽREBANJE NAGRAD

- pralni stroj Candy
- TV sprejemnik Televox Ei Niš
- hladilnik Rex 130 I
- peč na olje Kontakt 7500

IN ŠE

199

RUSKIH RIB IN KOMPOTOV

PRAKTIČNIH NAGRAD

ZA VSAKO RIBJO KONSERVO ALI KOZAREC KOMPOTA PREJMETE OB NAKUPU NAGRADNI KUPON

- Škombra v olju — 350 g 4,50 N-din
- Škombra v paradižnikovi omaki — 350 g 4,20 N-din
- Sardina v olju — 230 g 3,63 N-din
- Saira v olju — 250 g 3,83 N-din
- Kompot višnja — 1070 g 5,30 N-din
- Kompot višnja — 570 g 3,10 N-din

PREHRANA

INDUSTRIJSKO PODJETJE

»VARSTROJ«

LENDAVA

IZDELUJE

transformatorje za električno, oblačno in točkovno varjenje prvovrstne kvalitete

Ob dnevu JLA naše iskrene čestitke vsem njenim pripadnikom.

Češkoslovaška ima, čeprav nima močja, velik pomorski promet. Nosilnost njenih čezoceanskih ladij znaša 110.516 BRT. Tako ima CSSR drugo največje ladjeve med evropskimi celinskimi deželami. Prva je Svica, CSSR bo, po načrtu, do leta 1970, imela ladjeve z nosilnostjo 200.000 BRT.

Zdrav človek ima od 5.000 do največ 9.000 levkocitov (belih krvničk) v enem kubičnem milimetru krvi. Zmanjšanje ali povečanje števila levkocitov v krvi pomeni, da je v organizmu nekaj narobe. Raziskave so dognale, da utegne hujši mišični napor povečati število levkocitov. Med počitkom (po delu) se stanje normalizira. Ta delovna hiperleukocitoza (povečanje števila levkocitov), se ne pokaže tako močno, če je človek na delo navajen. Povečanje števila levkocitov sprito delovnega napora utegne biti samo navidezno. Pregled krvi neposredno po telesnem naporu da lahko napačno podoba, če zdravnik ne upošteva, da utegne telesni napor povečati število levkocitov.

DROBNE zanimivosti

dezo. Pregled krvi neposredno po telesnem naporu da lahko napačno podoba, če zdravnik ne upošteva, da utegne telesni napor povečati število levkocitov.

Poskusi presaditve krvnih žil. Takšne poskuse je uspešno opravila skupina medicinskih znanstvenikov v Lyonu (Francija) na 88 psih z namenom, da bi preprečila krvno trombozo (sesedanje krvi v žilah). Če bodo poskusi pokazali, da je kaj takega možno tudi pri človeku, bodo lahko poslej boje dele človeških krvnih žil nadomestili z zdravimi žilami odvodnicami, presajenimi iz drugih organizmov.

Zanimiv načrt. Sovjetski pomorščaki se zavzemajo za uvedbo stalne pomorske proge med Azijo in Evropo po Severnem ledenem morju. Če bi se ta njihov načrt uresničil, bi ladja, ki bi plula iz Londona v Jokohamo, premerila 4322 milj manj — ter bi potrebovala 13 dni manj — kot zdaj, ko plove po stari, tradicionalni južni progi.

Neka vrsta morske gobe — Microcionia proliferata — je oranžne barve. Ta goba se zelo rada hrani z bakterijo Escherichia coli, ki povzroča znano črevesno bolezen: kolitis (vnetje debelega črevesa). Kakor hitro zasledijo omenjeno bakterijo v pitni vodi, prepovedo oblasti uporabo take vode. Goba pa se ne samo ne okuži s to bakterijo, marveč ji je to najljubša hrana. Preiskave so dokazale, da uniči ta morska goba tridesetkrat več bakterij, kot jih v morski vodi normalno pogine.

Kaj je boljše zaščitno sredstvo zoper mrz: beljakovine ali maščobe? Včasih so menili, da je potrebno v hudem mrazu uživati večje količine beljakovin (mesa, jajc, sira, rib). Novejša preučevanja pa so dokazala, da boljše ustreza temu namenu hrana, bogata z maščobami. Znano je, da kopensko toplokrvne živali v polarnih pokrajinah pod kožo debele plasti maščob, ki jih prav dobro varujejo pred mrazom, hkrati pa jim služijo kot živilska rezerva.

Največji kit je — modri kit. To ime so mu vzdeli, ker je barva njegove kože modrikasta. Samice modrega kita so daljše kot samci. Kiti, ki so jih ulovili, so bili najpogostejše dolgi po 27 m, nekateri pa so dosegli tudi 30-metrsko dolžino. Teža modrega kita znaša približno 150.000 kg. Znanstveniki so pri največjih kitih tehtali tudi posamezne kitove organe. Tako so npr. ugotovili, da tehta kitovo srce — odvisno od njegove celotne teže — 600–700 kg. Človeško srce tehta 270 do 300 g, kar pomeni, da tehta srce modrega kita približno 200-krat več kot človeško srce.

Neki pajk, ki živi v avstralskih gozdovih, lovi žuželke z nekakšnim lasom. Na svojo žrtev zažene pajčevino, na koncu katere je kapljiva smola, ki objame žuželko in jo omaritiči.

•TV 15• izhaja vsak teden — Izdaja ga Predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 — Tisk in izdaja: CZP Ljudska pravica, Ljubljana, Kopitarjeva 2 — List ureja uredniški odbor — Letna naročnina 800 dinarjev oziroma 16 novih dinarjev — Posamezna številka stane 40 din oziroma 10 N-par — Naročnino pošiljate na naslov: Uprava »TV 15«, Ljubljana, Beethovnova 10, pri čemer p. predal 598-XI, ali na čekovni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.

ESESOVCI — VOJAKI SMRTI

Hessove čestitke

Himmler je bil poln idej: po podpornih članih si je izmislil še častne člane SS. Toda tokrat ni šlo za vpisovanje v SS in za denarno podporo, temveč za pomembne osebnosti, ki so v zameno za finančne ali drugačne usluge esesovcem dobile pravico do paradne oficirske uniforme »Črna korpusa«, le da so bile njihove srebrne epolete nekoliko manjše kot epolete aktivnih oficirjev. Častni oficirji SS so postali diplomati kot von Mackensen in Ribbentrop, strankarski voditelji kot Martin Bormann, državni funkcionarji kot baron von Weizsäcker, znanstveniki, industrialci itd. Himmler je bil silno

spreten v podeljevanju tega »odlikovanja«. Ni ponujal častnega članstva, marveč je storil vse, da si je njegov »izbraneč« tega pozelel. Tako je ustvaril močno pomožno silo, sestavljeno iz ljudi iz vseh družbenih razredov tedanje Nemčije.

Potem so esesovci dobili tudi svoj tisk. V Berlinu je začel izhajati tednik **Das Schwarze Korpus** (Črni korpus), ki ga je urejal esesovski **Untersturmführer** Gunter d'Alquens iz premožne družine. Konec leta 1935 je imel tednik naklado 190.000 izvodov, med vojno pa se je dvignila na 750.000 primerkov.

V svojem uradu v prvem nadstropju palače na Prinz-Albrechtstrasse se je Heinrich Himmler še poglobljal v študije Novega reda, ki naj bi mu dal življenje s svojo elito, z esesovci. Sanjal je, da bo postal Veliki mojster nekakšnega modernega tevtonskega reda, ki naj bi rešil nordijsko čistost nemške krvi pred židovskim vdorom. To naj bi bil nekakšen verski in vojaški red, ki naj bi ga navdihovala »vera«, katere papež ne bi bil nihče drug kot Heinrich Himmler in ki naj bi imela tudi svoje svetišče. Himmler je našel tudi to: v gozdu pri Paderbornu, starem westfalskem mestu, zapuščinem srednjeveškemu trgu, od katerega je bilo najti le temelje. Na teh kamnih je **Reichsführer** dal postaviti grad Wewelsburg, za kar je zapravil enajst milijonov mark. Nastala je — kot si je želel — zgradba, ki je bila obenem trdnjava in samostan, v kateri naj bi se kdaj pa kdaj na »duhovnih počitnicah« sestali najvišji oficirji SS. V velikem osrednjem salonu oziroma dvorani je bil za vsakega izmed njih pripravljen naslanjač s srebrno ploščico, na kateri je bilo njegovo ime. Tu so po-

veljniki razpravljali o najpomembnejših zadevah »Črne korpusa« in prirejali najslavnejše obrede. Tako na primer so v velikem salonu prirejali komemoracije esesovskim oficirjem, ki so padli pri opravljanju dolžnosti: njihove oznake in odlikovanja so sežigali na nekakšnem obrednem ognju, nato pa pepel spravili v posebno žaro. Potem so se umaknili v svoje sobe, ki so bile gizdalinsko opremljene in katerih vsaka se je imenovala po kakšnem nemškem junaku. Himmlerjeva soba je bila posvečena Henriku I. Ptičarju, prvemu nemškemu kralju.

Po gradu za razglabljanje se je rodila nova organizacija. Imenovala se je **Ahnenerbe** (dobesedno: »dediščina predni-

VELIKA JEDILNICA PRIPADNIKOV LEIBSTANDARTE ADOLF HITLER: ESESOVCI SO OBEDOVALI V POPOLNI TISINI DVORANA PA JE BILA OKRAŠENA KOT KAKŠNA MRTVAŠNICA

kov», njena naloga pa je bila iskati davne izvire čiste germanske rase. Organizacijo je vodil profesor Walter Wuest, ki ga je Himmler imenoval za častnega kapetana SS. **Ahnenerbe** je delovala prav do konca druge svetovne vojne, raziskovala je po vseh celinah in ena njenih ekspedicij se je mudila celo v Tibetu.

Toda **Reichsführer** je mislil tudi na praktične stvari. Tako na primer je ukazal, naj imajo vsi pisalni stroji »Črne korpusa« posebno tipko s stiliziranim esesovskim znakom, ki je bil podoben vzporednim strelama oziroma bliskoma. Ob koncu druge svetovne vojne je bilo takšnih pisalnih strojev več kot 40.000.

Oktober 1935 je Himmler povabil v München Rudolfa

Hessa, Hitlerjevega zaupnika in najtesnejšega sodelavca, poleg njega pa še nekaj nacističnih voditeljev. Družina se je z avtomobili odpeljala na izlet, katerega cilj je bil Dachau. Nacistični voditelji so si ogledali barake za ujetnike in hiše za esesovce, ki so s svojimi družinami živeli v taborišču. Na

vsakem oknu je bil cvetlični lonček z geranijami, ceste med barakami so bile odlično urejene, iz vsega je vela disciplina. Hess in drugi gostje so Himmlerju čestitali, ker je bil v Dachau takšen vzoren red. »V korist Nemčije,« je dejal Himmler, »organiziramo še veliko takšnih taborišč.«

Tako so prisegali nacisti:

»Obljubljam zvestobo svojemu führerju Adolfu Hitlerju. Zavežem se, da bom vedno spoštoval in ubogal njega in vsakega poveljnika, ki ga bo on imenoval.«

Tako so prisegali v Wehrmachtu:

»Pred bogom se sveto zaobljubljam, da bom brezpogojno ubogal führerja Reicha in nemškega naroda Adolfa Hitlerja, vrhovnega poveljnika Wehrmachta, da bom v vsakem trenutku pripravljen tvegati življenje kot pogumen vojak.«

Tako so prisegali esesovci:

»Tebi, Adolf Hitler, führer in kancler Reicha, prisegam zvestobo in pogum. Tebi in od tebe določenim poveljnikom slovesno obljubljam, da bom ubogal vse do smrti — in bog mi pomaga.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

Pojem elegancije so
kravate TERTAL
Svilanit
KAMNIK

● Blago za ženska krila

● Čistilec za zrak »Aerofilter«

in druge praktične nagrade za naročnike TV 15 v letu 1968.

Septembrskega dne leta 1944 je Dolomitski odred nekaj dni počival na Zirovskem vrhu. Nenavadno dolgo smo taborili na istem kraju. Nekega popoldneva smo dobili večerjo precej pred običajnim časom. V taborišču je takoj zatem, ko smo pojedli, zavladala tišina. Ukazali so strogo pripravljenost. Večerja pa je bila izdatna, poleg tega je še vsakdo dobil velik kos kruha. Po tem smo sklepali, da pojdemo nekam daleč in za dolgo časa.

Vedno sva bila skupaj s soborcem Rafaelom Žitkom, ki sem ga štel za pogumnega tovariša. Nestrno sva pričakovala, kam pojdemo. Proti večerju pa smo le dočakali povelja za zbor. Zraven našega taborišča sta bila štab 30. divizije in Vojkova brigada. Kljub temu pa še vedno nihče razen štabov ni vedel za cilj in smer pohoda. Končno smo le odšli, toda prav v nasprotno smer, v katero smo si želeli. Odšli smo

vzhodno od Zirovskega vrha proti Ljubljani...

Vso noč smo potovali, bila je trda tema, hodili smo tudi po soteski poleg potoka, Mala voda. Včasih se je v daljavi zablistalo. Mislim, da so to bliski oddaljene nevihte, pa se je naenkrat zablistalo tik zraven nas. Popadali smo po

S treh strani so napadli četo, zato je komandir Stane ukazal umik. Odšli smo na vzhodne in južne položaje, toda pri tem smo se razkropili.

Jaz in še nekateri smo se umikali proti jugu. Končno smo bili skupaj le še štirje, povsem odrezani od glavnine. To so bili poleg mene še Žitko,

ševali, kje smo, smo zvedeli, da v Dolomiti in da so tod beli vsakdanji gosti. Tako smo ostali sami, brez hrane in zveze. Na razne konce smo poskušali srečo, pa vse zaman zaradi pogostih sovražnikovih patrulj.

Tako smo v neki hiši povprašali gospodinj, kje se gre

nismo imeli ne orodja ne izkušnje, vsepovsod pa je bilo polno min.

Nazadnje smo sklenili poskušati srečo okoli polne, ko bodo imeli Nemci kosilo, kot smo sklepali. Počasi smo se bližali cilju. Tedaj pa smo poleg bunkerja zagledali stražarja. Nestrno smo čakali na znamenje za naskok. Ko ga je komandir Stane dal, smo drug za drugim švigili mimo bunkerja. Le kakih 100 metrov je bilo treba preteči, pa smo bili že v zavetju. Nemci so za nami divje streljali, celo z minometom. Dobro uro je donela pesem orožja, potem pa je vse utihnilo.

Tako smo po dvodnevem skrivanju, strahu in lakoti prišli na varno. Po gozdovih smo se po skrivnih stezah bližali znanim krajem. Pri prvi samotni hiši smo se ustavili, da bi se odpočili. Gospodinja nam je skuhalo žgance in mleko. Pripovedovala nam je tudi o borcih, ki so pred dnevi šli mimo njene hiše proti Zirovskemu vrhu. Sklepali smo, da so bili to naši. To nas je zelo razveselilo. Kmalu smo zagledali prihajati nam naproti nekaj oboroženih ljudi v uniformah. Hitro smo skočili v kritje, toda ugotovili smo, da so to naši. Bila je patrulja našega odreda. Od njih smo zvedeli tudi za novice. Kako so se umaknili iz Dolomitov še isti večer, ko je bil boj, nosili so tudi ranjence. Zvedeli pa smo tudi, kako so za nas govorili, da smo najbrž mrtvi, ko nas ni bilo od nikoder.

Ko smo se srečali z drugimi, smo zvedeli, da so nas že brisali iz seznama. Nekaj naših je padlo ali pa so bili ranjeni, toda tudi sovražnik je imel velike izgube. Eno postojanko so naši uničili.

Rafael Tominec

Ples med bodečo žico

komandir Stane in mitraljezec Peroci. Tiščali smo se v gostem grmovju ob majhnem potoku. Kmalu je streljanje utihnilo. Ugibali smo, kaj zdaj. Nazadnje smo se odločili proti večeru oditi na naše stare položaje.

V polmrazu smo se previdno pomikali tja drug za drugim. Nenadoma sem tam zagledal nekaj ljudi. Ni bilo težko uganiti, da so to Nemci. Previdno smo se umaknili v naše skrivališče. Stane je odredil kraj, za prenočevanje. Pospravili smo še zadnje grižljaje kruha, le Peroci ga je med bojem izgubil iz torbe. Zato smo mu ga dali mi. Potem smo poлегli.

Ponoči je pričelo deževati, imeli pa smo samo eno šotorsko krilo. Noč se nam je zdel neskončno dolga. Ob prvem svitu pa se napotimo spet na stare položaje...

Tam je bilo vse mirno in tiho, ni bilo videti sledov o ljudih. Naši so se najbrž že davno umaknili, le Nemci so bili na položajih do jutra. Zato smo se sklenili umakniti nazaj, odkoder smo prišli. Kraji so nam bili tuji in ljudi nismo poznali, vedeli smo le to, da je okoli nas dosti sovražnikov. Ko smo ljudi spra-